

بسمه تعالی

الگوی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده‌ها در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تأکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا^۱ (مدظله‌العالی)

سهیلی، حمیدرضا^۱

مرادی، بهرام^۲

چکیده

از اهداف حکمرانی اسلامی مردم پایه در مؤلفه روابط حکومت و مردم، حداکثر سازی مشارکت مردم و استفاده از نظرات و آرا و مشاوره‌های مردم، نهادهای مردمی و نخبگان در حوزه تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری و ایجاد شرایط امر به معروف و نهی از منکر مردم و نهادهای مردمی در حوزه نظارت و کنترل فعالیت‌ها و عملکرد حکومت به منظور ارتقای سطح عملکردی حکومت و کاهش فساد و افزایش اعتماد مردمی و مشروعیت نظام می‌باشد. بر همین اساس بازشناسی الگوی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده‌ها^۶ در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تأکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا^۱ (مدظله‌العالی) در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، به صورت کامل در جامعه امروزی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است؛ به‌ویژه آنکه در طی این سال‌ها، همواره سعی دشمنان در تحریف و نابودی سبک زندگی اسلامی-ایرانی بوده است. بر این اساس، مقاله حاضر در پی پاسخ به این سؤال می‌باشد که نهاد مقدس و مهم خانواده با چه سبکی می‌توانند در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تأکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا^۱ (مدظله‌العالی) مؤثر باشند تبیین گردیده است. نوع تحقیق کاربردی و روش تحقیق تحلیلی-توصیفی با رویکرد کیفی بوده و با بهره‌گیری از اسناد و مدارک تاریخی، مقالات و کتابخانه تخصصی اطلاعات لازم جمع‌آوری شده است. نتایج به‌دست‌آمده بیانگر این است که انسان‌های بزرگ اغلب در خانواده‌های بناشده بر اساس قرآن و آموزه‌های دینی و علوی ظاهر می‌شوند و مسیر تاریخ را بر اساس اراده‌ی والای خویش تغییر می‌دهند و باعث ارتقای مسئولیت و سلامت و فرهنگ حکمرانی متعالی اسلامی می‌شوند. همچنین افراد دارای سبک زندگی مناسب، از سلامت بیشتری برخوردارند و این موضوع برای نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه دارای اهمیت بیشتری است.

واژگان کلیدی: سبک زندگی، خانواده، مدیریت علوی، الگوی حکمرانی اسلامی مردم پایه، ولایت فقیه.

^۱ - دکترای مهندسی صنایع، جانشین سازمان حفظ و نشر ارزش‌های دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران، شماره تماس

۰۹۱۲۳۹۰۵۵۸۱ و ایمیل ha.soheili@gmail.com

^۲ - نویسنده مسئول: دکترای علوم سیاسی، شماره تماس ۰۹۱۸۳۵۸۶۰۱۳ - ایمیل b.moradi53@gmail.com

الف) مقدمه

در تعلیم و تربیت اسلامی، راز و رمزهایی وجود دارد که دانایی و توانایی به کار بستن را می‌طلبد. باید دانست که انسان پردازی، کودک نوازی و شکوفایی تنها در فضای عاطفی خانواده شکل، قوت و استمرار می‌یابد؛ چراکه خانواده مهم‌ترین و اساسی‌ترین واحد اجتماعی است که بنای آن بر الفت، همدلی و همدمی استوار بوده و این بنا محبوب‌ترین بناها در پیشگاه خداوند است. روابط آن بر مودت و رحمت پایه‌گذاری شده و گرمی کانون خانواده‌ی متعادل مورد توجه عمیق اسلام است. در حقیقت خانواده یک‌نهاد است و ضرورت وجودی آن عقلاً و شرعاً قابل اثبات است. بدون وجود آن حیات اجتماعی شکل و معنایی ندارد. در هر خانواده، فرزندی متولد می‌شوند که باید ترتیب شوند و تربیت فرایندی الهی و معنوی است که فرزند باید محصول چنین روندی باشد تا بر اساس فطرتش به‌سوی مقصد سیر نماید.

همچنین انسان شدن نتیجه‌ی منطقی تربیت درست است. درواقع تربیت، پاسخی معقول و رضایت‌بخش به معمای هستی کودک است. بر همین مبنا شناخت و مسئله تعلیم و تربیت و ارتقای سلامت در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تأکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) به‌صورت کامل در جامعه امروزی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است و در عصر حاضر با توجه به مشکلات روحی و روانی که دشمنان قسم‌خورده اسلام در بین مسلمین و خانواده‌های آن‌ها اعم از اقتصادی و سیاسی و نظامی و غیره به راه انداخته‌اند بیش از هر زمان دیگر به تعالیم انسان‌ساز قرآن و اسوه‌های الهی نیازمند است. از طرف دیگر تبیین اوامر فرماندهی معظم کل قوا به‌عنوان یک دانشمند برجسته‌ی اسلامی و متفکر زمان‌شناس در ترسیم جایگاه خانواده و مردم و نقش‌های گوناگون آن برای جوانان جمهوری اسلامی ایران به‌خصوص در بیانیه دوم انقلاب راهگشاست زیرا خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و تربیت و عواطف اجتماعی به‌عنوان مهم‌ترین ویژگی نظام انسانی، از خانواده نشأت می‌گیرد و توجه به نقش محوری زن به‌عنوان محور عاطفه و تربیت و نقش محوری مرد در امر تربیت و تأمین معیشت و اداره زندگی امری ضروری است. در مصوبه شماره ۵۶۰ شورای انقلاب فرهنگی در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۷ که به تأیید فرماندهی معظم کل قوا نیز رسیده است بیان شده که: در شرایط کنونی همه دلسوزان جوامع مختلف در تلاش‌اند که راهکارهای اساسی سالم‌سازی خانواده‌ها و حفظ و استحکام بنیان آن‌ها را دریابند و با ارائه آن به جامعه خود اوضاع بحرانی موجود را تا حدی کنترل کرده و از تشنج در آن و به دنبال آن بحران در جامعه بکاهند که در این راستا بازگشت به فرهنگ اصیل اسلام در جامعه ما ضروری است؛ آئینی که بیشترین عنایت را به تکریم، تنزیه و تعالی خانواده دارد و این نهاد مقدس را کانون تربیت و مهد مودت و رحمت می‌شمرد.

همچنین معظم له در رابطه با اهمیت موضوع این تحقیق در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی در چهاردهم دی‌ماه ۱۳۹۰ می‌فرمایند: مسئله‌ی زن و خانواده برای کشور، جزو مسائل درجه‌ی یک است. دوستان، خانم‌ها و آقایانی که آمدند صحبت کردند، این معنا را ثابت کردند. هیچ لزومی ندارد که ما بیش از آنچه شما گفتید و خیلی وسیع و خوب بیان کردید، چیزی بگوییم. خود این بیانات نشان داد که مسئله بسیار مهم است. اما مسئله اینجاست که چگونه می‌توانیم خانواده‌ای ایده آل بر مبنای قرآن کریم و مدیریت علوی داشته باشیم که بتواند در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تأکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) جمهوری اسلامی ایران مؤثر واقع گردد؟ این سؤال است که این مقاله می‌کوشد، شاخصه‌ها و نمونه‌هایی کاربردی از آن ارائه دهد، تا با تمسک به این شاخصه‌ها و معیارها قدمی در تعادل بهتر خانواده و در کل مردم جامعه اسلامی بردارد. محقق امیدوار است با طرح این موضوع به نکاتی تازه و کاربردی دست‌یافته و قسمت‌های دیگری از موارد موجود در خصوص آن را یادآور شویم که تاکنون شاید این‌چنین و با این عنوان کمتر به این موضوع پرداخته شده باشد. باوجود آنکه کاستی‌های فراوانی در این مقاله وجود دارد امید است که نقطه آغازی برای تحقیقات و پژوهش‌های دیگر در این موضوع باشد و قطره‌ای از دریای بیکران علم و معرفت باشد و مورد قبول محققان و دانش‌پژوهان گرامی قرار گیرد.

ب) تعاریف و اصلاحات

مفهوم سبک زندگی، در بسیاری از رشته‌های علوم انسانی پیشینه‌ای دراز دارد، نخستین بار لیزر در سال ۱۹۶۳ میلادی، سبک زندگی را بر اساس الگوی خرید کالا تعریف کرد. به نظر وی، سبک زندگی دال بر شیوه زندگی متمایز جامعه یا گروه اجتماعی است. شیوه‌ای که بدان طریق، مصرف‌کننده خرید می‌کند و کالای خریداری‌شده مصرف می‌شود، بازتاب‌دهنده سبک زندگی مصرف‌کننده در جامعه است. لیزر در یکجا سبک زندگی را طرز مشخص یا متمایز زندگی کردن گروهی از مردم معرفی می‌کند؛ نظامی که از تأثیر ارزش‌ها، منابع، نمادها و قوانین بر نیروهای زندگی در گروه شکل می‌گیرد. او با توجه به تمرکز بر موضوع بازاریابی، در جای دیگر سبک زندگی را الگوی رفتاری گروهی می‌داند که در خریدهای مصرف‌کننده انبوه و روش‌های مصرف انعکاس یافته است. سوبل نیز تأکید می‌کند که الگوی مصرف بهترین شاخص سبک زندگی است. (Sobel, 1981: 65)

لامونت و همکارانش نیز ضمن تأکید بر شیوه سازمان دادن زندگی شخصی، الگوی تفریح و مصرف را بهترین شاخص سبک زندگی می‌دانند (Lamont, 1996: 31-56)

زیمل نیز در مورد سبک زندگی و معنای آن، بیان‌های بسیاری دارد. زیمل، پیرو فلسفه و مکتب جامعه‌شناسی، خود این تعابیر را بیشتر در قالب بحث در مورد صورت و سبک و تقابل آن با محتوا و زندگی ارائه می‌کند. او درجایی می‌گوید: سبک زندگی، تجسم تلاش انسان است برای یافتن ارزش‌های بنیادی یا به تعبیری، فردیت برتر خود در فرهنگ عینی‌اش و شناساندن آن به دیگران. به عبارت دیگر، انسان برای معنای موردنظر خود (فردیت برتر)، شکل و صورت‌های رفتاری را برمی‌گزیند. زیمل، توان چنین گزینشی را «سلیقه»، و این اشکال به هم مرتبط را «سبک زندگی» می‌نامد. (Simmel, 1990: 76)

اگر بخواهیم با برداشت از عبارت‌های متعدد زیمل، تعریفی از «سبک زندگی» ارائه دهیم، این تعریف عبارت است از: کل به‌هم‌پیوسته صورت‌هایی که افراد یک جامعه، مطابق انگیزه‌های درونی و سلاقی خودشان و به‌واسطه تلاشی که برای ایجاد توازن میان شخصیت ذهنی و زیست محیط عینی و انسانی‌شان به انجام می‌رسانند، برای زندگی خود برمی‌گزینند. (مهدوی کنی، ۱۳۸۷: ۲۳)

از دیدگاه ویلن، افراد با نمایش گذاشتن نوع پوشش، آرایش و زیورآلات، سبک زندگی خویش را از سایرین متمایز می‌کنند (ویلن، ۱۳۸۳: ۴۳)

مک کی، سبک زندگی را الگویی برآمده از ارزش‌ها و باورهای مشترک یک گروه یا جامعه می‌داند که به‌صورت رفتارهای مشترک ظاهر می‌شود؛ اصطلاحی که در موارد متعدد با «پاره فرهنگ» مترادف است مثل سبک زندگی حومه‌نشینان. (Sills & Merton, 1991: 13)

در بحث بورديو، مصرف همانند پاسخ به نیازهای زیستی مطرح نمی‌شود، بلکه مصرف به‌منزله استفاده از نظامی از نشانه‌ها و نمادها مطرح است. (برگر، ۱۳۷۵: ۱۶۶) که البته خود این نشانه‌ها و نمادها از خلال فرایند مصرف تولید می‌شوند. از این‌رو، مصرف در اندیشه بورديو، برخلاف مارکسیسم کلاسیک، صرفاً یک متغیر وابسته نیست.

آنتونی گیدنز یکی دیگر از صاحب‌نظران بنام در این حوزه، بر این باور است که سبک زندگی روش الگومند مصرف، درک و ارزش‌گذاری محصولات فرهنگ مادی است که استقرار معیارهای هویتی را در چارچوب زمان و مکان ممکن می‌سازد. بنابراین، سبک زندگی اساس به معنای نمادین محصولات توجه دارد؛ یعنی آنچه در ورای هویت آشکار این محصولات نهفته می‌باشد. به عقیده گیدنز، سبک زندگی تلاشی برای شناخت مجموعه منتظمی از رفتارها یا الگوهای کنش افراد می‌باشد که افراد آن‌ها را انتخاب کرده و کنششان در زندگی روزمره به‌واسطه آن‌ها هدایت می‌شود. (گیدنز، ۱۳۸۲: ۱۲۰)

گیدنز بر این باور می‌باشد که سبک‌های زندگی کردارهایی هستند که به جریان عادی زندگی روزمره تبدیل شده‌اند؛ جریان‌هایی که در لباس پوشیدن، غذا خوردن، و شیوه‌های کنش در محیط دلخواه برای ملاقات کردن با دیگران جلوه می‌کنند. درعین حال، وی یادآور می‌شود که چنین رفتارهایی بازتاب‌کننده هویت‌های شخصی، گروهی و اجتماعی‌اند.

با مرور نظریه‌ها و دیدگاه‌های موردنظر در جامعه‌شناسی فرهنگ، مشخص شد که هر یک از این‌ها توجه خود را به یک یا چند عنصر خاص معطوف کرده‌اند که با تحت تأثیر قرار دادن یکدیگر در پایان هویت‌های متفاوت شخصی، گروهی و اجتماعی را به وجود می‌آورد.

اما سبک زندگی در تعلیم و تربیت اسلامی بر اساس قرآن و مدیریت علوی دانایی و توانایی و به کار بستن را می‌طلبد و تربیت شور و عشق می‌طلبد و والدینی در این امر موفق‌اند که عملاً درست زندگی کنند، و الگوی مناسب داشته باشند، باید دانست که انسان پردازی، کودک نوازی و شکوفایی تنها در فضای عاطفی خانواده‌ی نبوی شکل، قوت و استمرار می‌یابد.

مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) در این زمینه فرموده‌اند که: الگوی اسلامی ما باید در این بررسی‌ها، از دارائی‌های علمی خودمان - که کم هم نیست - استفاده کنیم. ده‌ها نظریه و الگوی مترقی در همین زمینه‌ی زن و خانواده می‌شود استخراج کرد. این‌ها نظریه‌پردازی بشود، تئوریزه بشود، با جوانبش، با اجزایش، تدوین بشود و ارائه بشود. این‌ها کارهای میان‌مدت و بلندمدتی است که حتماً بایستی انجام بگیرد. تعلیم ناب و مترقی اسلام در قرآن و حدیث باید مورد استفاده قرار بگیرد. (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۳/۱)

ایشان در زمینهٔ خانواده‌ی ایرانی به عنوان الگوی جهانی می‌فرمایند: بحمدالله، در کشور ما و در بسیاری از جوامع شرقی، بخصوص جوامع اسلامی، هنوز کمر بند خانواده محفوظ است. آن پیوند خانوادگی، بحمدالله هست. آن صمیمیت و صفا و محبت هست. زن دلش برای مرد خود می‌تپد، یکدیگر را از اعماق دل دوست دارند و زندگی صمیمی دارند. در جاهای دیگر این چیزها خیلی کم است. در کشورهای ما بخصوص در ایران، این زیاد است. این را تأمین کنید. (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۶/۴/۳۱)

"در اسناد بین‌المللی و از جمله در تفسیر عمومی شماره ۱۶ ناظر بر ماده ۲۳ میثاق حقوق مدنی و سیاسی ۱ تحت عنوان «حمایت از خانواده، حق ازدواج و برابری زوجین» تصریح گردیده است که هدف این سند الزام‌آور ارائه تفسیری موسع از خانواده می‌باشد، تعبیری که حمایت از این نهاد اصلی و اساسی جامعه را به شکلی مطلوب عینیت بخشد لیکن تعریف خانواده با لذات از کشوری به کشور دیگر متفاوت بوده و نمی‌توان به ارائه تعریف واحدی از خانواده نائل آمد و از این حیث دولت‌ها ملزم می‌باشند در گزارش‌های ارسالی خود چپستی مفهوم خانواده و دامنه و گستره شمول آن را معلوم دارند (جعفری، ۱۳۸۸). اصول بهداشتی مربوط به پیشگیری از ابتلا آن‌ها بی‌تردید حاکی از عدم توجه قانون‌گذار به سلامت و بهداشت اعضای یک خانواده به صورت منفرد آن‌هم در یک قانون خاص مربوط به بهداشت و سلامت می‌باشد از سوی دیگر وقتی در خصوص آن دسته از بیماری‌های خطرناک مسری افراد نسبت به رعایت حقوق اولیه اعضای خانواده خود غیر متعهد شناخته شوند عملاً موجب خواهد شد تا فرهنگ نقض حقوق اولیه انسانی افراد در یک خانواده رواج یافته و از مجوز قانونی برخوردار گردد زیرا هر فرد فارغ از اینکه در جامعه دارای چه نقشی می‌باشد و چه به عنوان همسر، مادر و یا فرزند از حق بر بهداشت و سلامت برخوردار است و در یک قانون نباید مصرحاً این امر مورد بی توجهی قرار گیرد."

نهضت اسلامی که در پی آن آمده دائم نیازمند ایجاد تحول، تکمیل و تتمیم است. اگر از این نظر به بیانیه گام دوم انقلاب^۳ بنگریم، این بیانیه بهترین بستر برای تحول، تکمیل و تتمیم مردمی‌ترین و بزرگ‌ترین انقلاب عصر جدید است. رهبر انقلاب پس از گذشت ۴۰ سال از انقلاب اسلامی و در سن بلوغ فکری این نهضت با مهندسی فرمایشات خود نقشی راهبردی از آینده نهضت اسلامی ارائه دادند که هدف آن ایجاد تمدن نوین اسلامی از گذرگاه ایران بزرگ اسلامی و بار اصلی آن بر دوش جوانان و نخبگان است.

«گام دوم انقلاب» کمتر از چند ماه است که به دنبال بیانیه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه‌الله) به دایره واژگان گفتمان انقلاب اسلامی افزوده شده است. ارزش این بیانیه به پاراگراف‌های آن نیست، چراکه در آن نمی‌توان چیزی بیشتر از آنچه رهبری معظم بارها و بارها بیان نموده‌اند یافت. پاراگراف‌ها و کلمات همه همان‌هاست که قبلاً از ایشان در موارد مختلف شنیده‌ایم. ارزش و اهمیت این بیانیه نشستن بیانات سابق در کنار یکدیگر آن هم با مهندسی شخص ایشان است. این بار فرمایشات سابق چنان ماهرانه و هدفمند در هم تنیده شده و چفت به چفت هم نشسته‌اند که سندی بی‌بدیل برای فردای ایران بزرگ اسلامی مهیا شده است؛ سندی که هر چه زمان بگذرد و بیشتر بر آن تأمل شود، خوش رنگ و لعاب‌تر و قیمتی‌تر خواهد شد. که در این مقاله ما به طور خاص به بخش‌های از این بیانیه در قالب سبک زندگی خانواده‌های نیروهای مسلح می‌پردازیم.

در مورد حکمرانی خوب اسلامی یکی از مباحث بسیار مهم و در عین حال جدید که از دهه ۱۹۸۰ به بعد در ادبیات توسعه مطرح شده موضوع حکمرانی خوب است. این مسئله به ویژه در کشورهای در حال توسعه در راستای استقرار و نهادینه سازی جامعه مدنی

۳ - ۲۲ بهمن ماه ۱۳۹۷ توسط مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه‌الله) ابلاغ شد.

در سیاست های مربوط به اعطای کمک ها از جایگاه ویژه ای برخوردار شده است. از این رو از دغدغه های اصلی کشورهای در حال توسعه قرار گرفتن در مسیر توسعه و توسعه یافتگی است. عدم رشد اقتصادی، فقر و فقدان پاسخگویی، فساد و عدم حاکمیت قانون از جمله چالش هایی است که این کشورها با آن مواجه اند.

از نظر واژه شناسی، حکمرانی به واژه یونانی کوبرمن^۴ به معنی هدایت کردن یا اداره کردن بر می گردد و توسط افلاطون در رابطه با چگونگی طراحی نظام حکومت^۵ استفاده شده است. این اصطلاح یونانی^۶ قرون وسطی بود که بر همان مفاهیم هدایت کردن، قانون گذاری یا راندن دلالت می کند. در اینجا حکمرانی، عمل^۷ یا روش^۸ حکم راندن^۹ و همچنین اداره^{۱۰} یا وظیفه^{۱۱} حکم راندن است. حکم راندن به معنی حکم فرمایی یا کنترل کردن با استفاده از اختیار و همچنین بودن در حکومت است (نقیبی مفرد، ۱۳۸۹ : ۹۹)

حکمرانی خوب^{۱۲} عبارت است از؛ فرایند تدوین و اجرای خط مشی های عمومی در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی با مشارکت سازمان های جامعه مدنی و با رعایت اصول شفافیت، پاسخگویی و اثربخشی به گونه ای که ضمن برآوردن نیازهای اساسی جامعه، به تحقق عدالت، امنیت و توسعه پایدار منابع انسانی و محیط زیست منجر شود (لاک وود، ۲۰۱۰، ۷۵۹).

از طرفی پدیده «حکمرانی خوب با رویکرد اسلامی» به عنوان یک نظریه جدید خودش را در عرصه جهانی نشان داده است. هرچند بصورت یک «پارادایم» مطرح نیست و لیکن در معادلات حکمرانی در جهان مطرح است؛ ۱- نگاه اسلام به حکمرانی خوب که همان حکمرانی الهی یا حکمرانی خوب با رویکرد اسلامی می باشد، نگاهی است بسیار عمیق و تعیین کننده که تعالی انسان در سایه آن رقم می خورد و تعبیر نور و ظلمت برای حکمرانی الهی و حکمرانی غیرالهی بکار برده شده است. «الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی نور والذین کفروا اولیاءهم الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات. (بقره، ۱۵۷)» ۲- حکمرانی خوب با رویکرد اسلامی بر کلیه فرآیندهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تاثیرگذار بوده، محیط رشد و تعالی انسان را تامین می کند. ۳- حکمرانی خوب با رویکرد اسلامی، عامل رفع فقر و بیکاری، مقابله با جنگ و سلطه، مبارزه با فساد و تبعیض، تامین عدالت، ایجاد شفافیت و مشارکت مردم برای خود سازی آنها در عرصه های حکمرانی می باشد. ۴- ادبیات «حکمرانی خوب» به سرعت در جهان در حال ترویج شدن است و چون به مصداق «حق یراد علی الباطل» می باشد. لازم است در مقابل آن الگوی حکمرانی خوب با رویکرد اسلامی مطرح و ترویج شود. ۵- امروز بر حسب شاخصهای «حکمرانی خوب» اما از زاویه نگاه حکومت های مسلط در جهان، حکمرانی در کشورهای مختلف مورد ارزیابی و رتبه بندی و امتیازدهی قرار میگیرد و ملاک و معیار برای دادن امتیاز در سطح جهانی شده است. ۶- پذیرش مبانی و اصول «حکمرانی خوب» یا نقد آن و یا طرح «حکمرانی خوب اسلامی» به جای آن یک تصمیم راهبردی در سطح مدیریت کلان نظام حکمرانی در ایران است. ۷- ارائه الگوی «حکمرانی خوب با رویکرد اسلامی» که بیان کننده ارتباط شاخصهای آن با هم و ترسیم مبانی، اصول، ابعاد، کارکرد و اهداف آن میباشد بسیار پراهمیت است تا بتوان در مقابل «حکمرانی خوب» مطرح ساخت و ترویج نمود و با اتکا به آن وارد عرصه ارزیابی و رتبه بندی کشورها شد (ناظمی، ۱۳۹۱: ۶۴).

4 - Kuberman

5 - System of rule

6 - Gubenare

7 - Act

8 - Manner

9 - Govrning

10 - Office

11 - Function

12 - Kuberman

ج) بحث اصلی

همانطور که دولتها می توانند از ظرفیتهای ناب خانواده در افزایش مشارکت های سیاسی و اجتماعی بهره مند شوند با توسل به شیوه های مستقیم و غیر مستقیم بر اقتدار این نهاد بیافزاید و با اجتناب از انضمامی پنداشتن آن و توجه مستقیم به خانواده بستر رشد و ارتقاء خانواده را فراهم و بدین سان تعهدات خود را به نحو مطلوب ایفاء نماید. علاوه بر آن درک بهتر این نهاد علیرغم تنوع رویکردهای سیاسی با در نظر گرفتن هویت مستقل و رعایت حریم خانواده محتوم و قطعی می باشد. تدبیر در ساز و کارهای عمومی و نحوه عملکرد تقنینی و سیاستی متصدیان حکومت با عنایت به هنجارهای پذیرفته شده قانونی دولت ها در خصوص تعهدات ریز و درشت آنها در قبال «خانواده» از جهت آسیب شناسی گزاره های یاد شده و کشف الگویی قوام یافته به منظور برقراری ارتباطی سازنده و غیر منفعل از سوی دولت و خانواده راه گشا خواهد بود (بروجردی، ۱۳۹۵: ۱۹).

اسلام دینی است که از قبل از تولد تا بعد از مرگ، برای انسان برنامه دارد و در عین حال طوری نیست که جلوی پیشرفت انسان را بگیرد، بلکه او را تا بالاترین مدارج رشدی که برایش متصور است، همراهی و حمایت می کند و ثمره رعایت توصیه ها و راهنمایی ها و هشدارهای اسلام، نگه داشتن فرد و جامعه در یک حالت توازن و سلامت جسمی، روانی و معنوی خواهد بود. (سنائی نسب و همکاران، ۱۳۹۲: ۱)

در این بین خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و تربیت و عواطف اجتماعی به عنوان مهمترین ویژگی نظام انسانی، از خانواده نشأت می گیرد و توجه به نقش محوری زن به عنوان محور عاطفه و تربیت و نقش محوری مرد در امر تربیت و تأمین معیشت و اداره زندگی بخصوص در نیروهای مسلح امری ضروری است. در اهمیت خانواده همین بس که یادآوری کنیم که رسول اکرم (ص) می فرمایند: «اکثر اهل النار العزاب؛ اکثر اهل آتش آنانی هستند که از ازدواج و تشکیل خانواده امتناع کردند.» (خجسته، ۱۳۸۲: ۲۷).

و یا در جای دیگر فرمودند: «شرار موتاکم العزاب: بدترین اموات شما عزبها هستند.» (بحارالانوار، ج ۱۰۰: ۲۲۱-۲۲۰).

امام علی (ع) اسوه مربیان الهی است که با تربیت و تعلیم زمینه سعادت مندی بشر را فراهم آورده است. در اهمیت تربیت در خانواده امام علی (ع) از زبان پیامبر اکرم (ص) می فرماید: هر نوزادی بر فطرت زاده می شود تا آنکه پدر و مادر او را از مسیر فطرت خارج سازند. تربیت در عالم انسانیت مانند عشق به زیبایی در عالم هنر است. تربیت کودک را نمی آفریند، بلکه او را در انسان شدن شکوفا می سازد، انسان شدن نتیجه ی منطقی تربیت درست است. در واقع تربیت، پاسخی معقول و رضایت بخش به معمای هستی کودک است. در میان انبیاء، پیامبر اسلام حضرت محمد (ص) با رسالت جهانی خود ویژگی و برتری خاصی دارد. خداوند آن حضرت را رحمت برای جهانیان خوانده و پیامش را «ذکرى للبشر» (مدرثر، آیه ۳۱) نامیده و او را به عظمت اخلاق ستوده است: «و انک لعلى خلق عظیم» (قلم، آیه ۴)

و مردم را به پیروی از وی فراخوانده است: «لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنه.» (احزاب، آیه ۲۱)

سیره مبارکه پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع) سراسر نور و هدایت و تعلیم و تربیت بود. راویان درباره اخلاق او گفته اند: «خلق رسول الله القرآن» (سنن النبى، بیتا: ۵۸).

پیامبر اکرم (ص) مربی کل افراد بشر است، اما میزان بهره وری از این کانون نور و هدایت، به دلیل اختلاف استعدادها و قابلیت های مخاطبان یکسان نیست. یقیناً تأسی کامل به سیره و منش آن پیامبر اعظم (ص)، حلال تمامی مشکلات بشریت در ابعاد گوناگون بویژه در ایمن سازی و سلامت و مسئولیت پرسنل و خانواده های نیروهای مسلح به شمار می رود.

در این باره شاخصه های سبک زندگی ایمن (ایرانی-اسلامی) برای خانواده های نیروهای مسلح در راستای ارتقای مسئولیت و سلامت و فرهنگ دفاعی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران بر اساس تدابیر حضرت آیت الله خامنه ای انقدر اهمیت دارد که ایشان در بیانیه گام دوم انقلاب در مورد سبک زندگی بیان می دارند که، «سخن لازم در این باره بسیار است. آن را به فرصتی دیگر وامی گذارم و به همین جمله اکتفا میکنم که تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زینهای بی جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه جانبه و هوشمندانه می طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوانها است.» (امام خامنه ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

که در این جا به بخشهای از این موارد اشاره می کنیم.

۱. محبت و صمیمیت و رفتار اسلامی و نهادینه سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

مردم و خانواده‌های جامعه اسلامی، خانواده‌ای است که سرشار از محبت، صمیمیت و مهربانی باشد؛ چرا که همه اعضای خانواده به ویژه فرزندان نیازمند محبت و اظهار علاقه هستند. کودک می‌خواهد، پدر و مادر بیش از حد او را دوست بدارند و نسبت به او اظهار علاقه نمایند. کودک و فرزند چندان توجهی ندارند که خانواده‌اش در کاخ زندگی می‌کند یا در کوخ و یا لباس و خوراکش خیلی اعلاست یا نه؟ اما بدین موضوع کاملاً توجه دارد که آیا دوستش می‌دارند یا نه. این احساس درونی را چیزی جز اظهار محبت و نوازش ارضا نمی‌کند. سرچشمه‌ی اخلاق و شخصیت آینده‌ی او همین اظهار محبت‌هاست. همین آغوش گرم مادر و نوازشهای مخلصانه‌ی پدر است که روح بشر دوستی و علاقه‌ی به هم‌نوع را در کودک می‌دمد و برای اظهار همدردی و کمک به دیگران آماده‌اش می‌سازد و نیز از گوشه‌گیری نجاتش می‌دهد. به واسطه‌ی محبت است که کودک احساس شخصیت می‌کند و خود را لایق دوستی می‌داند.

همین استعداد عاطفی در انسان، با تضعیف خودخواهی و سوق دادن به سوی دیگران سبب رشد بسیاری از فضایل در او می‌شود. این فضایل شامل کلیه‌ی کمالاتی از قبیل محبت و دوستی، ایثار و فداکاری، عفو و گذشت، بذل و بخشش، تعاون و همکاری، دل‌سوزی و غم‌گساری، و به طور کلی تقدم غیر، برخورد است که براساس «دیگرخواهی» در انسان به وجود می‌آید. در همه‌ی این موارد انسان برخلاف اقتضای خودخواهی‌اش، قدم از دایره‌ی تنگ «خود» فراتر نهاده گامی به سوی غیر برمی‌دارد و با مقدم داشتن او برخورد و در دل گرفتن مهر و علاقه‌ی او، از فردیت خویش خارج می‌شود. در آیه ۲۱ سوره روم می‌خوانیم: «و از نشانه‌های او این است که همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و در میان‌تان مودت و رحمت قرار داد. در این نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند.» (سوره روم، آیه ۲۱)

علامه طباطبایی در تفسیر این آیه می‌فرماید: «معنایش این است که برای شما و یا برای این که به شما نفع برساند، از جنس خودتان زوج آفرید.» امام علی (ع) فرمودند: «آگاه باشید که مودت و دوستی مومن از بزرگ‌ترین عوامل ایمان است.» (بحارالانوار: ۷۴-۲۸۱) و در جای دیگر از زبان پیامبر (ص) فرمودند: «سوگند به آن که جانم به دست اوست، وارد بهشت نمی‌شوید، مگر این که ایمان بیاورید، و ایمان نمی‌آورید، مگر این که هم‌دیگر را دوست بدارید.» (شهید ثانی، بیتا: ۴۸۵)

پیامبر اکرم (ص) فرموده است: «بهترین شما کسی است که برای خانواده خود بهتر باشد و من از همه شما برای خانواده‌ام بهترم، افراد بزرگوار زنان را گرامی می‌دارند، و فرومایگان زنان را خوار می‌شمارند.» (نهج البلاغه، نامه شماره ۱۵۲۰)

در مجموع، با عنایت به آنچه گفته شد، اگر به طور کلی، نوع تعاملات قالب در هر جامعه در سطح فردی و خرد را به چهار سطح رفتاری از لحاظ گرمی (دارای بار عاطفی و اخلاقی) و سردی (خالی از بار عاطفی و ابزاری) و برابری و نابرابری تقسیم کنیم، در این حالت، چهار نوع تعامل شکل خواهد گرفت:

۱) تعامل سرد برابر: وارد کردن محرکی منفی از شخص «الف» به شخص «ب» و پاسخ متقابل شخص «ب» به شخص «الف»؛ مثل تنازع و خصومتی برابر بین دو نفر.

۲) تعامل سرد نابرابر: وارد کردن محرک منفی از شخص «الف» به شخص «ب» بدون پاسخ از سوی شخص «ب»؛ مثل تنازع و خصومتی نابرابر بین دو شخص، به گونه‌ای که یکی از طرفین واردکننده یک طرفه خصومت و زیان است و طرف دیگر صرفاً دریافت کننده است و توانایی پاسخ متقابل زیان را ندارد.

۳) تعامل گرم برابر: اعطای محرک مثبت از جانب «الف» به فرد «ب» و پاسخ متقابل مثبت «ب» به وی؛ مثل هدیه دادن و هدیه گرفتن متقابل بین دو نفر.

۴) تعامل گرم نابرابر: اعطای محرک مثبت از جانب «الف» به فرد «ب» بدون چشم داشتی نسبت به جبران متقابل از جانب شخص «الف».

نکته قابل ذکر از آنچه که از متون دینی اسلام برداشت می‌شود این است که الگوی رفتاری و سبک تعاملاتی مورد نظر اسلام در برخورد با دیگران در واقع، تعاملات از نوع سطح سوم و بخصوص سطح چهارم است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درباره مختصات خانوادگی خوب می‌فرمایند: خانواده‌ی خوب یعنی، زن و شوهری که با هم مهربان باشند، با وفا و صمیمی باشند و به یکدیگر محبت و عشق بورزند، رعایت همدیگر را بکنند، مصالح همدیگر را گرمی و مهم بدراند، این در درجه اول. (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۷/۹/۱۲)

در نتیجه اولین ویژگی برجسته‌ی خانواده در سیره علوی و نبوی در جهت در ارتقای ایمنی و مسئولیت و سلامت و فرهنگ دفاعی نیروهای مسلح محبت و صمیمیت میان اعضای آن و در محیط کار است و خانواده‌ی فاقد صمیمیت و مهربانی متعادل نامیده نمی‌شود.

۲. پرورش شخصیت و اعتماد به نفس و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

در قرآن و سیره علوی تربیت کننده باید شخصیت کودک را پرورش دهد و اعتماد به نفس را به او تلقین کند، هم چنین او را بزرگ نفس و با شخصیت بار بیاورد. والدین و مربیان اگر به کودک احترام نگذاشتند، او را کوچک شمردند شخصیت او را خرد کردند، طبعاً وی ترسو و بی‌شخصیت بار می‌آید و خود را زبون و بی ارزش می‌پندارد. هنگامی نیز که بزرگ شود، خود را کوچک‌تر از آن می‌داند که به کارهای بزرگ اقدام کند. چنین فردی در اجتماع منشاء اثر واقع نخواهد شد و به آسانی زیر بار ذلتی نخواهد رفت؛ اما اگر خودش را بزرگ و با شخصیت دانست، به کارهای پست تن در نمی‌دهد و زیر بار خواری و ذلت نمی‌رود. البته این شخصیت نفسانی تا حدودی به تربیت خانوادگی و روحیات پدر و مادر بستگی دارد. درسیره علوی برای پرورش شخصیت انسانی کودک، باید صفات خوب او را یادآوری، و او را در حضور خود و دیگران تعریف و توصیف نمود و بزرگی نفس را به او تلقین کرد. امرسون می‌گوید: «اعتماد به نفس اولین رمز پیروزی است و (در مقابل) عدم اطمینان به خود اندیشه را فلج می‌کند.» (پیل، ۱۳۹۳: ۷۱)

دیل کارنگی می‌نویسد: «اگر از من بپرسند، چه کسی موفق است، خواهم گفت، کسی که با قدرت تمام توانسته است خودش را متقاعد کند که موفق می‌شود برای توفیق در کارها هیچ چیز به اندازه‌ی اعتقاد و ایمان به توانستن موثر نیست. اگر از انجام کاری بترسید و فکر کنید که قادر به انجام کار نیستید، تحت هیچ شرایطی آن کار را به نحو مطلوب نمی‌توانید انجام دهید، ترس، نیروی محرکه‌ی ماشینی را که باید بازده مطلوب و کافی داشته باشد، به شدت از میان می‌برد و نقش ترمز را در آن ایفا می‌کند. در مقابل، اعتماد و ایمان به توانستن و خواستن شتاب چنین ماشینی را افزایش می‌دهد و برکارایی آن می‌افزاید.» (دیل کارنگی و دیگران، بیتا: ۲۲۷)

استاد فقید شهید مرتضی مطهری با تاسی به آموزه‌های نبوی می‌گوید: «اگر انسان خود واقعی را پیدا کرد، دیگر احساس حقارت نمی‌کند؛ احساس قدرت و عظمت می‌کند؛ و تکبر و تجبر نمی‌کند، چون با روحش ناسازگار است.» (مطهری، ۱۳۶۰: ۱۸۴)

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی) در بیاناتشان دارند که: اولادی که در آن خانواده به وجود می‌آید، نسبت به او احساس مسئولیت کنند، بخواهند او را از لحاظ مادی و معنوی سالم بزرگ کنند. بخواهند از لحاظ مادی و معنوی او را به سلامت برسانند، چیزهایی به او یاد بدهند؛ به چیزهایی او را وادار کنند، از چیزهایی او را بازدارند و صفات خوبی را در او تزریق کنند. یک چنین خانواده‌ای اساس همه اصلاحات واقعی در یک کشور است. چون انسانها در چنین خانواده‌ای خوب تربیت می‌شوند، با صفات خوب بزرگ می‌شوند. با شجاعت، با استقلال عقل، با فکر، با احساس مسئولیت، با احساس محبت، با جرئت، جرئت تصمیم‌گیری، با خیرخواهی - نه بدخواهی - با نجابت، خب وقتی مردم جامعه‌ای این خصوصیات را داشته باشد، این جامعه دیگر روی بدبختی را نخواهد دید. (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۷/۹/۱۲)

در این زمینه مقام معظم رهبری در راستای تبیین گام دوم انقلاب در قالب یک بیانیه توضیح می‌دهد: یکی از ظرفیت‌های عظیم کشور در کنار سایر استعدادها، ذخیره معنوی عظیمی به نام دفاع مقدس است که ره‌توشه مناسبی برای گذر انقلاب از گردنه‌های سخت تاریخی است. موضوع دیگری که قابل الگوگیری از دفاع مقدس برای آینده انقلاب است، بحث اعتماد و اتکا به جوانان مؤمن و دانا است. به نظر می‌رسد انقلاب در گام دوم خود نیز می‌تواند از این تجربه گران‌بها بهره‌گیرد و دوباره به جوانان امروز خود که به فرموده مقام معظم رهبری از جوانان گذشته جلوتر هستند، اعتماد کند و با سپردن سکان انقلاب (تحت نظارت افراد باتجربه و دلسوز) به دست جوانان، سرعت پیشرفت را افزایش دهد. (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

پس خانواده در سیره علوی در جهت در ارتقای ایمنی و مسئولیت و سلامت و فرهنگ دفاعی نیروهای مسلح پرورش‌دهنده‌ی شخصیت و تقویت کننده‌ی اعتماد به نفس در فرزندان‌شان بخصوص جوانان کوی سازمانی نیروهای مسلح است؛ چرا که والدین فهیم و دل‌سوز به خوبی می‌دانند که فرزندان فاقد شخصیت و اعتماد به نفس از آینده‌ای مبهم و تاریک برخوردارند. بنابراین یکی دیگر از راههای

الگوی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده‌ها در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تاکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) اعتماد به نفس در فرزندان است.

۳. تربیت دینی و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

خانواده‌ی خداپرست از آن جا که جهان مادی را با تمامی نعمت‌ها و موهبت‌هایش همواره در حد یک «وسیله» می‌نگردد، و سعادت و نیک بختی خویش را هرگز در گرو عوامل مادی نمی‌داند، لذا نه تنها ناملایمات و ناکامی‌ها، روحیه‌ی چنین خانواده‌ای را تضعیف نکرده، و وضع روانی آنان را متزلزل نمی‌گرداند، بلکه همین مشکلات و ناملایمات در حکم وسایلی هستند که مانع تخدیر روحی آنان شده و از هر گونه سستی حاصل از خو گرفتن به زندگی بی‌دغدغه، جلوگیری به عمل می‌آورند. جهان سرد ماشینی و بی‌روح که در بینش مادی وجود دارد. برای خانواده‌ی با ایمان، جهانی زنده، هوشیار، آگاه و سرشار از روح و معنا می‌گردد، که به زندگی آنان روح، معنی و هدف می‌بخشد. پرورش فضایل اخلاقی یکی از مهمترین اهداف والای رسالت پیامبران خدا بوده است تا انسان در مسیر کمال، که علت غایی آفرینش است، قرار گیرد و پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) با اشاره به فلسفه بعثت خویش در حدیث معروف «انما بعثت لا تمم مکارم الاخلاق»، بدان تصریح فرموده‌اند. (مجمع البیان، ج ۱۰: ۳۳۳)

پیامبر اکرم (ص) در بیان جایگاه اخلاق خجسته می‌فرماید: محبوبترین شما نزد من و نزدیکترینتان به من در قیامت کسی است که اخلاقش نیکوتر باشد. (احیاء العلوم، ج ۳: ۵۰)

فرماندهی کل قوا (مدظله العالی) نیز می‌فرمایند: جامعه‌ی بی‌خانواده، خاستگاه مشکلات روانی جوامعی که در آن خانواده سست و بی‌بنیاد است یا خانواده اصلاً تشکیل نمی‌شود یا کم تشکیل می‌شود، یا اگر تشکیل شد متزلزل است و در معرض نابودی و فناست. در این جوامع مشکلات روانی و عصبی بسیار بیشتر از آن جوامعی است که در آنها خانواده‌هایی مستقر هستند و زن و مرد به یک نقطه و کاوونی متصلند. (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۷۹/۱۲/۲۱)

تجربه‌ی تاریخی نشان می‌دهد که هرکجا ایمان واقعی تجلی کرده، عالیت‌ترین جلوه‌های انسانی را با خود به همراه آورده است. عمیق‌ترین عواطف ملکوتی و پرهیجان‌ترین شور، شوق، عشق و حرکت، از دل‌هایی سرچشمه گرفته که نور ایمان حقیقی در آنها تابیده و همه جا را به نور خود روشن کرده است.

مطالعات و تحقیقات فوق نشان می‌دهند آموزه‌های دینی می‌توانند نقش موثری در اصلاح سبک زندگی مردم کشورهای مختلف و از جمله مردم جامعه ما داشته باشند و این موضوع در مورد نیروهای نظامی معتقد و مومن از اهمیت دوچندان برخوردار است (سنائی نسب و همکاران، همان: ۷)

از دیدگاه دین، سلامت روح و تعالی جان بسیار مهم‌تر از سلامت جسم بوده و جسم و تن مرکبی برای رشد معنوی و شکوفایی عقلانی انسان است. با این وجود نیل به این هدف مستلزم داشتن جسمی نیرومند، شاداب و سالم است و چون بدن مرکب روح و وسیله قوای درونی در مسیر رشد و بالندگی است، رعایت اصول بهداشتی و حفظ صحت و تندرستی و برخورداری از یک برنامه صحیح در تمامی ابعاد از جمله برنامه تغذیه‌ای صحیح کاملاً ضروری است. توصیه‌ها و رهنمودهای فراوان دین در این زمینه همگی گواه جامعیت مکاتب آسمانی بوده و هم به لحاظ برخورداری از جهات علمی، نشانگر بعد الهی و غیر بشری آموزه‌های دینی است. (Akhundi M. 2006: 55)

رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب بیان می‌دارند که «اخلاق و معنویت، البته با دستور و فرمان به دست نمی‌آید، پس حکومتها نمی‌توانند آن را با قدرت قاهره ایجاد کنند، اما اولاً خود باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند، و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این باره میدان دهند و کمک برسانند؛ با کانون‌های ضد معنویت و اخلاق، به شیوه‌ی معقول بسازند و خلاصه اجازه ندهند که جهنمی‌ها مردم را با زور و فریب، جهنمی کنند.» (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۴. خلاقیت و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

خلاقیت و ابتکار عمل، ثمره‌ی شایسته‌ی خانواده‌ی رشد یافته بر مبنای مدیریت زینبی و علوی است؛ چرا که در چنین خانواده‌ای بستر برای رشد همه‌ی استعدادها در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تاکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله

العالی) فراهم است. لازمه‌ی خلاقیت داشتن نگرش مثبت به فکر نو و کارهای نو است. به طور کلی ویژگیهای تفکر خلاق را که در خانواده‌ی نبوی بروز می‌کند می‌توان این گونه بیان کرد:

۱. جرات و شجاعت اظهار نظر؛ ۲. حقیقت جویی و در نظر گرفتن واقعیات؛ ۳. تعمق فکری و اجتناب از سطحی نگری؛ ۴. نگاهی غیر مرسوم به اشیاء و پدیده‌ها؛ ۵. داشتن انگیزه و دانش وسیع؛ ۶. داشتن طرز تفکر انتقادی؛ ۷. داشتن پشتکار و انضباط؛ ۸. هدف‌های متعالی؛ ۹. افق‌های دید وسیع؛ ۱۰. تلاش اجتهادی.

به همین خاطر است که از نظر رهبری انتقال فرهنگها و تمدنها و حفظ اصول و عناصر اصلی یک تمدن و یک فرهنگ در یک جامعه و انتقالش به نسلهای پی‌درپی، به برکت خانواده انجام می‌گیرد. (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۷۷/۱/۲۶)

۵. نظم، انضباط و وقت شناسی و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

یکی از شاخصه‌های مهم اعضای خانواده‌ی رشد یافته براساس قرآن و سیره علوی در جهت نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه با تاکید بر تدابیر و منویات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)، رعایت نظم، انضباط و وقت شناسی است. در خانواده‌ای که نظم حاکم است، آرامش، صفا و صمیمیت برقرار است و همه‌ی افراد بدون نگرانی و ناراحتی و بدون این که مزاحمتی برای دیگران به وجود آورند، کارهای خود را انجام می‌دهند.

نظم و وقت شناسی، نشان‌دهنده‌ی پای‌بندی انسان به مقررات و برنامه‌های زندگی است و در موفقیت انسان بسیار تاثیر دارد. امیرمؤمنان علی (ع) به دو فرزند عزیزش امام حسن و امام حسین علیه السلام می‌فرماید: اوصیکما و جمیع ولدی و اهلی و من بلغه کتابی بتقوی الله نظم امرکم؛ «شما و همه‌ی فرزندانم و خاندانم و هرکسی را که نامه‌ام به او می‌رسد به تقوای الهی و نظم در امور سفارش می‌کنم». (امام علی (ع)، نهج البلاغه، نامه ۴۷)

یکی از نقاط مهم و برجسته‌ی زندگی مردان بزرگ موثر در جهت در ارتقای ایمنی و مسئولیت و سلامت مردم، نظم و وقت‌شناسی آن‌هاست. درباره‌ی امام خمینی (ره) که مقتدایش تأسی به سیره نبوی و الگوی معاصر برای نیروهای مسلح بوده؛ نوشته‌اند: امام در عین پرکاری و تلاش مداوم بسیار منظم بودند. در واقع یکی از اساسی‌ترین رموز موفقیت امام در زندگی نظم او بود. اهل منزل امام (ره)، زندگی ایشان را به صورت یک ساعت خودکار درک کرده بودند و از روی این دستورالعمل کارشان را از روی کار امام منظم می‌کردند. آنان دقیقاً می‌دانستند که امام چه ساعتی می‌خواهد چه ساعتی بیدار می‌شوند، کی باید چای بخورند و چه زمانی برای ملاقات بیرون می‌آیند. هنگامی که امام در نجف بودند، طلاب ساعت‌های خود را از روی کارهای امام تنظیم می‌کردند (سایت معارف اسلامی، شماره ۵۱: ۱۰۳). پس خانواده‌ای که فاقد نظم و انضباط باشد و از فرصتها بهره نبرد با خانواده‌ی رشد یافته بر مبنای علوی فاصله‌ی زیادی دارد.

۶. پاکی و طهارت جسم و جان و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

اعضای خانواده‌ی پرورش یافته در مکتب علوی و زینبی در جهت در ارتقای ایمنی و مسئولیت و سلامت نیروهای مسلح از سلامت جسمانی و روانی برخوردارند، چرا که آلودگی هر یک از این دو تعادل انسانها را خارج ساخته و آنان را در مسیری ناشایست قرار می‌دهد. «خداوند نمی‌خواهد برای شما رنج و زحمتی ایجاد کند اما می‌خواهد شما را پاک کند و نعمت بزرگ خویش را بر شما تمام نماید، باشد که سپاس گزار نعمت‌های او باشد.» (سوره مائده، آیه ۶)

در روایتی از پیامبر اکرم (ص) نقل شده است که: «پاکیزگی جزء ایمان است» (حسابدار، بیتا: ۹۵).

خانه امام علی (ع) که الگویی برای تمامی جهانیان است، با همه سادگی همیشه پاکیزه بود رسول بزرگوار می‌فرمود: محوطه‌ی جلوی خانه‌ی خود را جارو بزنید و تمیز کنید آن بزرگوار مردم را ناشسته رها کردن ظرف‌های غذا، هم چنین از بدون سرپوش گذاردن ظروف آب و غذا نهی. (سنن النبی، ج ۳: ۴۲)

رهبری در بیاناتی دارند که: اگر نسله‌ها بخواهند فرآورده‌های ذهنی و فکری خود را به نسلهای بعدی منتقل کنند و جامعه از گذشته خودش بخواهد سود ببرد، این فقط با خانواده ممکن است. در محیط خانواده است که اول بار همه‌ی هویت و شخصیت یک انسان بر اساس

فرهنگ آن جامعه شکل می‌گیرد و این پدر و مادرند که به طور غیرمستقیم و بدون اینکه خود آنها تصنعی به کار ببرند، به طور طبیعی محتوای ذهن و فکر و عمل و معلومات و اعتقادات و مقدسات و اینها را به نسل بعدی منتقل می‌کنند. (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۹/۱۰/۱۵)

«معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده‌ی همه‌ی حرکتها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ بودن آنها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی، بهشت میسازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند. شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است و این تلاش و جهاد، بدون همراهی حکومتها توفیق چندانی نخواهد یافت.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

با توجه به اینکه مقاله مربوط به عموم جامعه و مردم می‌باشد سه قسمت زیر می‌بایست بیشتر مدنظر قرار گیرد:

۱-۶- تغذیه

با توجه به روند رو به افزایش بیماری‌های مزمن در کشورهای در حال توسعه همانند کرونا و غیره در دهه اخیر و با توجه به افزایش میزان شیوع این بیماری‌ها در بین مردم، اصلاح جنبه‌های مختلف سبک زندگی برای تمامی اقشار جامعه لازم و ضروری است. بهره‌گیری از آموزه‌های دینی می‌تواند راه حل مناسبی برای تمامی مشکلات و بیماری‌های تغذیه‌ای عصر حاضر محسوب گردد و امکان استفاده از این دستورات و توصیه‌های دینی به عنوان یک عامل تأثیرگذار در اصلاح سبک زندگی فعلی مسلمانان وجود دارد. بر همین اساس سازمان بهداشت جهانی این موضوع را در سرلوحه فعالیت‌های خود قرار داده و استفاده و بهره‌گیری از توصیه‌ها و آموزه‌های دینی در اصلاح رفتارها و عادات نامناسب را برای جوامع مختلف بویژه مردم کشورهای مسلمان پیشنهاد نموده است. (سنائی نسب و همکاران، همان: ۷)

طبق اظهارات معاون سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سه عامل از چهار عامل مرگ و میر در کشور ما به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به تغذیه و شیوه زندگی مربوط می‌باشد. (Akbari, 2005: 99)

۲-۶- دخانیات

در عهد رسول الله (ص) دخانیات نبوده است، اما دلایل واضحی از قرآن و سنت به حرام بودن آن اشاره دارد: همانان که از این فرستاده پیامبر درس نخوانده که او را نزد خود در تورات و انجیل نوشته می‌یابند پیروی می‌کنند آنان را به کار پسندیده فرمان می‌دهد و از کار ناپسند باز می‌دارد و برای آنان چیزهای پاکیزه را حلال و چیزهای ناپاک را بر ایشان حرام می‌گرداند. (سوره اعراف، آیه ۱۵۷).

و در راه خدا اتفاق کنید و خود را با دست خود به هلاکت می‌فکنید و نیکی کنید که خدا نیکوکاران را دوست می‌دارد. (سوره بقره، آیه ۱۹۷)

۳-۶- فعالیت جسمانی

اسلام به عنوان کامل‌ترین دین الهی به فعالیت جسمانی تأکید کرده است و دستورات و توصیه‌هایی برای بازی، مسابقه، پرداختن به برخی از ورزش‌ها و اجتناب از برخی دیگر دارد. علاوه بر آن بر جنبه‌های مرتبط با فعالیت جسمانی مثل سلامتی و بهداشت نیز تأکید دارد. در صدر اسلام ورزش‌های امروزی وجود نداشته و فقط فعالیت‌هایی مثل اسب سواری، تیراندازی و شنا مطرح بوده است. امام سجاد (ع) در رساله حقوق می‌فرماید: بدن تو بر تو حقی دارد. حق آن این است که آن را سالم، نیرومند، مقاوم در برابر شداید و سختی‌ها و در کمال نشاط نگاه داری. (سنائی نسب و همکاران، همان: ۷)

برای سلامت جسم به عنوان مثال طبق مطالعه Morrow انجام فعالیت جسمانی مناسب در بیشتر روزهای هفته به طور اساسی می‌تواند موجب کاهش خطر مرگ ناشی از بیماری‌های قلبی و کاهش عوامل خطر افزایش سرطان کولون، دیابت نوع دوم، فشارخون بالا، بهبود متابولیسم گلوکز، کاهش چاقی و کاهش زمان انتقال دوره‌ای و افزایش سطح آنتی‌اکسیدان‌ها شود. همچنین بر اساس گزارش WHO برنامه‌های فعالیت جسمانی در محل کار در آمریکا موجب کاهش غیبت ناشی از کار از ۶ تا ۳۲ درصد، کاهش هزینه مراقبت‌های پزشکی از ۲۰ تا ۵۵ درصد و افزایش تولید از ۲ تا ۵۲ درصد شده است. (Morrow JR, 2004:231-7)

پس پاکیزگی جسم و جان از هر نوع پلیدی و ناپاکی است، به عبارتی سلامت جسم و جان، نقطه‌ی آغازین تکامل افراد خانواده‌ی علوی در جهت در حکمرانی اسلامی مردم پایه است.

۷. عدالت و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

بی‌عدالتی‌ها و تبعیض‌ها چهار خطر را متوجه خانواده می‌سازند:

- ۱- فرزند به خواهران و برادران خود که محبوب‌تر از او هستند، بدبین و کینه‌جو می‌شود.
- ۲- نسبت به والدین احساس خشم و کینه می‌کند.
- ۳- این بی‌اعتنایی و تبعیض‌ها شخصیت طفل را ضعیف می‌کند و موجب می‌شود وی در تمام مراحل زندگی احساس حقارت کند.
- ۴- فرزند را دچار اعتیاد و بیماری‌های اجتماعی نماید.

روزی امام حسن (ع) نزد پیامبر آمد و اظهار تشنگی کرد، از پیامبر تقاضای آب نمود. رسول خدا(ص) بی‌درنگ برخاسته، و ظرفی برداشت و از گوسفندی که داخل منزل بود، مقداری شیر دوشید و به امام حسن(ع) داد. در این هنگام امام حسین(ع) خواست تا ظرف شیر را از برادرش بگیرد. اما پیامبر به حمایت از امام حسن مانع گرفتن ظرف امام حسن(ع) شد. فاطمه زهرا(ع) که شاهد این ماجرا بود، به پیامبر گفت: گویا حسن(ع) برای شما عزیزتر از حسین(ع) است. پیامبر فرمود: نه هر دو برایم عزیز و محبوب‌اند، ولی چون اول حسن تقاضای آب کرد او را مقدم داشتم. (بحارالانوار، ج ۴۳: ۲۸۳)

رهبری در این زمینه می‌فرمایند که «این مبارزه (بی‌عدالتی و فساد) نیازمند انسانهایی باایمان و جهادگر، و منیع‌الطبع با دستانی پاک و دل‌هایی نورانی است. این مبارزه بخش اثرگذاری است از تلاش همه‌جانبه‌ای که نظام جمهوری اسلامی باید در راه استقرار عدالت به کار برد. عدالت در صدر هدف‌های اولیّه‌ی همه‌ی بعثت‌های الهی است و در جمهوری اسلامی نیز دارای همان شأن و جایگاه است؛ این، کلمه‌ای مقدس در همه‌ی زمانها و سرزمین‌ها است و به‌صورت کامل، جز در حکومت حضرت ولی‌عصر(ارواح‌نافه) میسر نخواهد شد ولی به‌صورت نسبی، همه جا و همه وقت ممکن و فریضه‌ای بر عهده‌ی همه بویژه حاکمان و قدرتمندان است. پس خانواده‌ی علوی در تمامی امور از افراط و تفریط پرهیز می‌کند و برای این که زمینه‌های ارتقای فرهنگ دفاعی و علمی و معنوی فرزندان خویش را فراهم کند، عدالت را به معنای واقعی آن در جزء به جزء اجزای خانواده، پیاده و اجرا می‌نماید.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۸. مشورت و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

پیامبر اکرم(ص) با این که قطع نظر از ارتباط با مبدأ وحی، خود از آن چنان فکر نیرومندی برخوردار بود که نیاز به مشاوره نداشت و عقل کل به بشمار می‌آمد، اما برای اینکه نیروی فکر و اندیشه را در افراد پرورش دهد و مسلمانان را به اهمیت مشورت در امور متوجه سازد، جلسه مشاوره تشکیل می‌داد و مخصوصاً برای رأی افراد صاحب نظر ارزش خاصی قائل بود، تا آنجا که گاهی از رأی خود برای احترام آنها صرف‌نظر می‌نمود و این کار هر چند در مواردی چند – مانند جنگ احد – سودمند نبود و زیان‌هایی را به دنبال داشت، اما از آنجا که منافع آن رویهم رفته به مراتب بیش از زیانهای آن بود و این امر در پرورش استعداد و بالا بردن شخصیت افراد و احترام قائل گردیدن به رأی آنان تأثیر فوق‌العاده‌ای از خود بجای می‌گذاشت؛ لذا آن حضرت را بر آن می‌داشت تا هیچگاه از این سنت حسنه تخلف نرزد و همواره بر آن تأکید نماید.

در مورد اهمیت مشورت در همه‌ی امور به ویژه در خانواده‌های نیروهای مسلح به خاطرات شرایط مختلف و متنوع و ماموریت‌های مختلف، حضرت امیر مومنان علی(ع) می‌فرماید: «با افراد آزموده و صاحب تجربه هم نشین باش؛ چرا که آنان تجربه‌ها را با گرانترین بها به دست آورده‌اند و تو آن متاع گرانقیمت را با ارزانترین قیمت به دست می‌آوری.» (ابن ابی الحدید، ج ۲: ۳۳۵)

شور و مشورت‌های خانوادگی، رابطه‌ی اعضای خانواده را نسبت به هم دوستانه کرده و قدمی برای انس و الفت بیش‌تر برداشته خواهد شد. مرد، رئیس شورا، زن، معاون، و فرزندان صاحب رای و نظرند و این در رشد سیاسی و اجتماعی شان فوق‌العاده موثر است. رهبری برای تاکید این موضوع بیان می‌دارند که: «مسأله‌ی مادری، مسأله‌ی همسری، مسأله‌ی خانه و خانواده، مسائل بسیار اساسی و حیاتی است. در همه‌ی طرح‌هایی که ما داریم، بایستی «خانواده» مبنا باشد».

همچنین ایشان برای مشورت با جوانان و رفع خطاهای احتمالی در بیانیه گام دوم انقلاب می‌افزایند: «انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و باردار، همواره دارای انعطاف و آماده‌ی تصحیح خطاهای خویش است، اما تجدیدنظرپذیر و اهل انفعال نیست. به نقدها

حساسیت مثبت نشان می‌دهد و آن را نعمت خدا و هشدار به صاحبان حرفه‌های بی‌عمل می‌شمارد، اما به هیچ بهانه‌ای از ارزشهایش که بحمدالله با ایمان دینی مردم آمیخته است، فاصله نمی‌گیرد. انقلاب اسلامی پس از نظام‌سازی، به رکود و خموشی دچار نشده و نمی‌شود و میان جوشش انقلابی و نظم سیاسی و اجتماعی تضاد و ناسازگاری نمی‌بیند، بلکه از نظریه‌ی نظام انقلابی تا ابد دفاع می‌کند.» (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۹. دانش جویی و حقیقت طلبی و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

دین اسلام، علم را چراغ عقل، زینت اغنیاء، جمال فقرا و بهترین هدایت می‌داند و هیچ گنجی را نافع‌تر از علم نمی‌داند. پیامبر اکرم (ص) فرمود: العلم راس کل خیر و الجهل راس کل شر؛ «دانایی سرآمد همه‌ی خوبی‌ها، و نادانی سرآمد همه‌ی بدی‌هاست.» (هدایه العلم، ج ۲: ۹۹۴)

والدین باید فرزندان خود را به علم و دانش تشویق نمایند و فضایل، ارزشها و مزایای علم و علما را به آنان تذکر دهند و یادآور گردند که علما و دانشمندان، وارثان انبیاء و پیامبران‌اند و بر کرسی‌ها و پایگاه‌هایی بلند، فرازنده و درخشان از نور جای دارند، کرسی‌ها و پایگاه‌هایی که مورد رشک انبیاء، شهدا و جانبازان راه خدا بوده و این موجودات مقدس و الهی در این رابطه به حال آنها غبطه می‌خورند. خانواده‌ی علوی می‌داند که علم و آگاهی، نخستین شرط موفقیت انسان، بلکه پایه و اساس سعادت اوست، و خوشی‌های دنیا و آخرت به وسیله‌ی علم به دست می‌آید. بنابراین تمامی تلاش خویش را در فراگیری دانش و حقیقت به کار می‌بندد. علم، سبب رشد عقلانی انسان و افزایش دهنده فرهنگ دفاعی است و استعدادهای نهفته وجودی را به فعلیت می‌رساند. روزی پیامبر اکرم (ص) از عبادت مردی سخن به میان آمد، حضرت فرمود: به پایه عقل او بنگرید، زیرا خداوند بندگان را به مقیاس عقل و خردشان پاداش می‌دهد و حسن ادب نشانه سلامت عقل است. (ارشاد القلوب: ۱۸۲).

امام صادق (ع) نیز در سخنی فرمودند: «درس خواندن و مطالعه‌ی مستمر و زیاد، عقل را شکوفا می‌کند» (نوری، ج ۲: ۲۸۷) خانواده‌ی اسلامی و علوی می‌داند که انسان بدون آگاهی و شناخت راههای موفقیت و شرایط بهتر زندگی کردن، نمی‌تواند به پیروزی برسد. امام علی (ع) به کمیل فرمودند: «ما من حرکه الا و انت فیه محتاج الی معرفته؛ ای کمیل هیچ حرکت و کاری پیش نخواهد رفت، جز این که در آن شناخت لازم را داشته باشی.» (تحت العقول: ۱۱۹)

رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب به زیبایی این موضوع علم و پژوهش را تبیین می‌نمایند: «دانش، آشکارترین وسیله‌ی عزت و قدرت یک کشور است. روی دیگر دلنایی، تولنایی است. دنیای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دوپست‌ساله فراهم کند و با وجود تهیدستی در بنیانهای اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آنها را به دست گیرد. ما به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم، اما مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه‌ی دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم. بحمدالله استعداد علم و تحقیق در ملت ما از متوسط جهان بالاتر است. اکنون نزدیک به دو دهه است که رستاخیز علمی در کشور آغاز شده و با سرعتی که برای ناظران جهانی غافلگیرکننده بود - یعنی یازده برابر شتاب رشد متوسط علم در جهان - به پیش رفته است. دستاوردهای دانش و فناوری ما در این مدت که ما را به رتبه‌ی شانزدهم در میان بیش از دوپست کشور جهان رسانید و مایه‌ی شگفتی ناظران جهانی شد و در برخی از رشته‌های حساس و نوپدید به رتبه‌های نخستین ارتقاء داد، همه‌وهمه در حالی اتفاق افتاده که کشور دچار تحریم مالی و تحریم علمی بوده است. ما با وجود شنا در جهت مخالف جریان دشمن‌ساز، به رکوردهای بزرگ دست یافته‌ایم و این نعمت بزرگی است که به‌خاطر آن باید روز و شب خدا را سپاس گفت. اما آنچه من می‌خواهم بگویم این است که این راه طی‌شده، با همه‌ی اهمیتش فقط یک آغاز بوده است و نه بیشتر. ما هنوز از قله‌های دانش جهان بسیار عقبیم؛ باید به قله‌ها دست یابیم. باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم. ما از این مرحله هنوز بسیار عقبیم؛ ما از صفر شروع کرده‌ایم. عقب‌ماندگی شرم‌آور علمی در دوران پهلوی‌ها و قاجارها در هنگامی که مسابقه‌ی علمی دنیا تازه شروع شده بود، ضربه‌ی سختی بر ما وارد کرده و ما را از این کاروان شتابان، فرسنگها عقب نگه داشته بود. ما اکنون حرکت را آغاز کرده و با شتاب پیش می‌رویم؛ ولی این شتاب باید سالها با شدت بالا ادامه یابد تا آن عقب‌افتادگی جبران شود. اینجانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه‌ی عمومی من از شما جوانان

آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید. سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و این انقلاب، شهیدانی از قبیل شهدای هسته‌ای نیز داده است. به‌پاخیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما بشدت بیمناک است ناکام سازید.» (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۱۰. آزادی اندیشه و نهادینه‌سازی حکمرانی متعالی اسلامی

روحیه‌ی تحقیق و تتبع، نتیجه‌ی آزادی اندیشه است. در چنین خانواده‌ای، حس کنجکاوی فرزندان تحریک می‌شود و در نتیجه میل به فکر کردن، مطالعه، و تحقیق کردن افزایش پیدا می‌کند و این خود موثرترین فعل تربیتی است؛ زیرا فرزندان به توانمندیهای فردی و اجتماعی خود واقف می‌شوند و به هر چیز که در اطراف آنان می‌گذرد با دقت و مطالعه و کنجکاوی می‌نگرند. در چنین خانواده‌ای قدرت اندیشیدن و مواجهه با اندیشه‌های دیگران فوق العاده تقویت می‌شود. و با توجه به این که تربیت یعنی حرکت به سمت بهتر شدن؛ تربیت یعنی راضی و قانع نبودن به وضع موجود؛ یعنی این که انسان هنوز وظایف خود را به خوبی انجام نداده است و با امید و اعتماد به آینده قدم‌هایی برای انجام مطلوب وظایف بر می‌دارد، پس لازمه‌ی این امر برخورداری انسان از آزادی فکر کردن و اندیشیدن است که زمینه و بستر آن در خانواده‌ی نبوی - دینی وجود دارد.

ضمناً میان آزادی در اندیشیدن با امیدواری نسبت به آینده رابطه‌ی مستقیم و معنی داری وجود دارد، و به هر میزان انسانها از قدرت اندیشیدن بیشتری برخوردار باشند، به آینده امیدوارتر می‌شوند و بر عکس یاس و ناامیدی در میان کسانی پرورش می‌یابد که فقط به یک قرائت و یک نوع اندیشیدن پای بند هستند و آن چه را که خود می‌اندیشیده اند، مطلق بی‌نگارند و در مواقع ناکامی، بذریاس و ناامیدی را در جامعه بیفشانند.

آزادی اندیشه می‌تواند انسان را به مقام یقین برساند؛ یقین آدمی را به جایی می‌رساند که از قید زمان و مکان رها شود و هم بال فرشتگان عرصه گاه طبیعت و ماوراء طبیعت را جولانگاه خود سازد. در محضر پیامبر اکرم (ص) از راه رفتن حضرت عیسی (ع) بر روی آب صحبت شد، آن حضرت فرمود: اگر یقین وی افزونتر می‌شد در هوا هم گام می‌زد. (المیزان، ج ۶: ۱۸۷)

در تعلیم و تربیت اسلامی و سیره علوی آزادی اندیشه، مقدمه‌ی آزادی عقیده است. با آزادی اندیشه عقیده، مکمل و بلکه تصحیح می‌شود و آزادی عقیده بستر تربیت صحیح، درونی و ماندگار است. عقل باید طوری پرورش یابد که بتواند افکار و عقاید مختلف را بسنجد و درباره‌ی آن‌ها قضاوت کند. قرآن مجید، هدایت و ارشاد خدا را شامل کسانی می‌داند که به سخن گوش فرا می‌دهند و بهترین آن‌ها را پیروی می‌کنند (سوره زمر، آیه ۱۸).

رهبری نیز در این بیانیه به طور کلی به این محور استقلال و آزادی توجه ویژه نموده است و می‌فرماید: «استقلال ملی به معنی آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرتهای سلطه‌گر جهان است. و آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم‌گیری و عمل کردن و اندیشیدن برای همه‌ی افراد جامعه است؛ و این هر دو از جمله‌ی ارزشهای اسلامی‌اند و این هر دو عطیه‌ی الهی به انسانهاست و هیچ کدام تفضّل حکومتها به مردم نیستند. حکومتها موظف به تأمین این دو اند. منزلت آزادی و استقلال را کسانی بیشتر می‌دانند که برای آن جنگیده‌اند. ملت ایران با جهاد چهل‌ساله‌ی خود از جمله‌ی آنها است. استقلال و آزادی کنونی ایران اسلامی، دستاورد، بلکه خون‌آورد صد‌ها هزار انسان والا و شجاع و فداکار است؛ غالباً جوان، ولی همه در رتبه‌های رفیع انسانیت. این ثمر شجره‌ی طیبه‌ی انقلاب را با تأویل و توجیه‌های ساده‌لوحانه و بعضاً مغرضانه، نمی‌توان در خطر قرار داد. همه -مخصوصاً دولت جمهوری اسلامی- موظف به حراست از آن با همه‌ی وجودند. بدیهی است که «استقلال» نباید به معنی زندانی کردن سیاست و اقتصاد کشور در میان مرزهای خود، و «آزادی» نباید در تقابل با اخلاق و قانون و ارزشهای الهی و حقوق عمومی تعریف شود.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۱۱. مقاومت در برابر سختی‌ها و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

خانواده‌ها در ج.ا. بر اساس تربیت علوی به خوبی در برابر سختی‌ها و شدايد مقاومت می‌کنند؛ چرا که می‌دانند مواجهه با شدايد، مربی، مکمل، صیقل دهنده، جلا بخش و کیمیا اثر است.

امام علی (ع) در باره مقاومت نبی گرامی اسلام در برابر دشمنی‌ها و تحمل سختی‌ها می‌فرماید: «و گواهی می‌دهیم که محمد(ص) بنده و فرستاده اوست؛ همانگونه که در راه رضای خداوند در هر گونه شدت و ناراحتی فرو رفت و جام سختی‌ها و مشکلات را نوشید در حالی که بستگان و نزدیکانش متلون و ناپایدار و بیگانگان در دشمنی با او متحد شدند. اعراب برای نبرد با او، زمام مرکب‌ها را رها ساخته با تازیانه به پهلوی آن‌ها می‌زدند تا این که از دورترین خانه و دورافتاده‌ترین کاشانه دشمنی خود را بر پیامبر فرود آوردند.» (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۴)

ژان ژاک روسو نیز در کتاب امیل می‌گوید: «اگر جسم، زیاد در آسایش باشد، روح فاسد می‌شود. کسی که درد و رنج را نشناسد، نه لذت شفقت را می‌شناسد و نه طراوت ترحم را. چنین کسی قلبش از هیچ متأثر نخواهد شد و بدین سبب قابل معاشرت نبوده، مانند دیوی خواهد بود در میان آدمیان.» (مطهری، ۱۳۶۱: ۱۸۳)

خانواده‌ی علوی به خوبی می‌داند که خداوند برای تربیت و پرورش جان انسانها دو برنامه‌ی تشریحی و تکوینی دارد و در هر برنامه، شداید و سختی‌ها را گنجانده است. در برنامه‌ی تشریحی، عبادات را فرض کرده و در برنامه‌ی تکوینی، معایب را بر سر راه بشر قرار داده است. گرسنگی، ترس، تلفات مالی و جانی، شدایدی است که در تکوین پدید آورده شده تا موجب تکمیل نفوس و پرورش استعدادهای عالی انسانی شود. گوته در مورد تاثیر آلام و شداید در روحيات انسان می‌گوید: «آلام و شداید، هوش انسان را تیزتر می‌کند و طوفان‌های حوادث، روحيات انسان را تقویت می‌نماید.» (سبحانی، ۱۳۸۷: ۱۵۵)

رهبری در این زمینه می‌فرماید: «در داخل خانواده است که مرد و زن - که زوجین هستند - می‌توانند تجدید قوا کنند، می‌توانند همت خودشان را برای ادامه راه آماده کنند. می‌دانید که زندگی یک مبارزه است، کل زندگی عبارتست از؛ یک مبارزه‌ی بلند مدت، مبارزه با عوامل طبیعی، مبارزه با موانع اجتماعی، مبارزه با درون خود انسان که مبارزه‌ی با نفس است. دائم انسان در حال مبارزه است. بدن انسان هم در حال مبارزه است. جسم انسان هم دائم دارد با عوامل مضر مبارزه می‌کند، قدرت این مبارزه وقتی در جسم باشد، جسم سالم است. در انسان، این مبارزه باید صحیح، منطقی، در جهت درست، با رفتارهای صحیح و با ابزارهای درست باشد. این مبارزه گاهی یک استراحت و یک باراندازی لازم دارد. این یک سفر و یک حرکت است. این نقطه‌ی استراحت، داخل خانواده است.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۳/۸)

بنابراین افراد قوی و نیرومند کسانی هستند که در گهواره‌ی رنج، پرورش یافته‌اند. آنها می‌توانند در برابر طوفان‌های مصایب مقاومت کنند، ولی کسانی که در مهد عزت و نعمت پرورش یافته‌اند با یک نسیم سرد پژمرده شده و با یک باد شدید از جای کنده می‌شوند.

۱۲. اعتدال و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

خانواده‌ی علوی در کشور جمهوری اسلامی ایران برای داشتن یک سبک زندگی ایرانی- اسلامی بر اعتدال بنا شده است و به افراط و تفریط کشیده نمی‌شود. خدای متعال، امت اسلامی را امتی متعادل و میانه معرفی می‌کند. امت میانه یعنی امتی که همه‌ی برنامه‌هایش در حد اعتدال باشد. و باید توجه داشت که راه و رسم اعتدال، کوتاه‌ترین و استوارترین راه تربیت است.

امام علی (ع) می‌فرماید: «بر تو باد به میلنه روی در امور؛ زیرا میلنه روی یاری کننده‌ترین چیز برای خوب زندگی کردن است.» (غرر الحکم، ج ۲: ۲۴۰).

در حقیقت سلامت فرد و جامعه و نیروهای مسلح در گرو تربیتی متعادل است. تجارب تربیتی ثابت کرده است که هر گاه انسان از مسیر اعتدال خارج شود، نقطه‌ی آغازین انحراف و گم‌راهی وی همان جا و همان نقطه‌ی خروج از اعتدال خواهد بود. پس خانواده‌ی علوی، آن است که اعتدال را در تمامی زمینه‌ها رعایت و اجرا کند؛ چرا که خانواده‌ی نامتعادل از رشدی یک یا چند بعدی برخوردار است، و ارزش‌هایی که از طریق آن رشد حاصل می‌شوند از آن جا که تک بعدی هستند، تبدیل به ضد ارزش و ضد هنجار می‌شوند. اسلام، همان گونه که در همه ابعاد زندگی انسان‌ها به میانه روی توصیه کرده است، درباره مصرف نعمت حلال خداوند نیز به اعتدال توصیه کرده و از افراط و تفریط در این باره بازداشته است. در حدیثی دلنشین از رسول اکرم صلی الله علیه و آله در این باره می‌خوانیم: «به راستی مؤمن، ادبی نیک از خداوند متعال آموخته است: هرگاه خدا [روزی را] بر او گشایش دهد، او بر [زندگی] خود گشایش دهد، و زمانی که خداوند، بر او تنگ گیرد، او نیز [بر خود] سخت گیرد.» (ایروانی، ۱۳۸۴: ۲۷۷)

بیانیه گام دوم انقلاب را می‌توان بهترین مصداق منطق آرمان‌گرایی و اعتدال و در عین نگاه به واقعیت‌ها دانست. مقام معظم رهبری در این بیانیه ضمن آسیب‌شناسی حال و گذشته، صراحتاً اعلام می‌دارد جمهوری اسلامی از تصحیح خطاهای خود گریزان نیست، اما در عین حال به گذشته طی شده افتخار می‌کند و از تجربیات دیروز برای حال و آینده بهره می‌برد. معظم‌له راه رسیدن به آرمان‌ها را در کنار واقعیت‌های موجود ترسیم می‌کند و با نگاهی که حکایت از اشراف ایشان به شرایط کشور دارد، قله‌ها را بار دیگر نشان می‌دهد و با امیدواری که در تک‌تک کلمات مشهود است، به آینده نهضت نور می‌تاباند و این دقیقاً همان منطق راهگشای اعتدال آینده کشور است که باید سرمشق همه کنشگران انقلاب اسلامی باشد. توضیحات بیشتر این منطق را می‌توان در دیدار دانشجویان در سال ۱۳۹۲ مشاهده کرد. در این دیدار رهبر انقلاب در پاسخ به سؤال یکی از دانشجویان درباره نسبت آرمان‌گرایی و اعتدال و واقع‌بینی می‌فرماید: «ما آرمانگرایی را صددرصد تأیید می‌کنیم، دیدن واقعیت‌ها را هم صددرصد تأیید می‌کنیم. آرمان‌گرایی بدون ملاحظه واقعیت‌ها به خیال‌پردازی و توهم خواهد انجامید. وقتی شما دنبال یک مقصود و یک آرمان حرکت می‌کنید، واقعیت‌های اطراف خودتان را باید بسنجید و طبق آن واقعیت‌ها برنامه‌ریزی کنید. بدون دیدن واقعیت‌های جامعه تصور آرمان‌ها خیلی تصور درست و صحیحی نخواهد بود، چه برسد به دستیابی به آرمان‌ها. اگر بخواهیم مثال بزنی باید بگوییم آرمان‌ها مثل قله‌اند. کسانی که اهل گردش در کوهستان و رفتن به سمت قله‌ها هستند قله را درست تصور می‌کنند. رسیدن به قله، یک آرمان است؛ آرمان‌ها را به این تشبیه کنید. انسان دوست دارد به آن قله برسد. وقتی شما این پایین هستید، دوست دارید بروید و برسید به آن نقطه اوج و ستیغ این بلندی و ارتفاع، منتها واقعیتی وجود دارد. اگر بی‌توجه به این واقعیت بخواهید این کار را بکنید، نیروی خودتان را هدر می‌دهید.» با توجه به این منطق ضروری است برای برداشتن گام دوم انقلاب، ابتدا هدف را به خوبی فهم و مسیر حرکت به سوی آن را با توجه به واقعیت‌ها و با اعتدال ترسیم کرد.

۱۳. اقتصاد مناسب و الگوی مصرف اسلامی و نهادهای سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

«اقتصاد یک نقطه‌ی کلیدی تعیین‌کننده است. اقتصاد قوی، نقطه‌ی قوت و عامل مهم سلطه‌ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه‌ی ضعف و زمینه‌ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است. فقر و غنا در مادیات و معنویات بشر، اثر می‌گذارد. اقتصاد البته هدف جامعه‌ی اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدفها رسید. تأکید بر تقویت اقتصاد مستقل کشور که مبتنی بر تولید انبوه و باکیفیت، و توزیع عدالت‌محور، و مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف، و مناسبات مدیریتی خردمندانه است و در سالهای اخیر از سوی اینجانب بارها تکرار و بر آن تأکید شده، به‌خاطر همین تأثیر شگرفی است که اقتصاد می‌تواند بر زندگی امروز و فردای جامعه بگذارد.» (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

بنابراین اقتصاد مناسب و شایسته، ویژگی دیگر خانواده‌ی رشد یافته بر مبنای مدیریت علوی در یک خانواده ایرانی است. پیشوایان معصوم با تاسی به سیره نبوی تدبیر اقتصادی را بخشی از دین و از نشانه‌های مومن شمرده‌اند. امام باقر(ع) می‌فرماید: «من علامات المومن حسن تدبیر فی المعیشه؛ از نشانه‌های مومن، تدبیر نیکو در معیشت (اقتصاد) است.» (وسائل الشیعه، ج ۱۲ : ۴۲). در زمینه مربوط به الگوی مصرف، به عنوان یکی دیگر از مهمترین مؤلفه‌های سبک زندگی آنچه مهم‌ترین تأکید مذهب اسلام است، لزوم مصرف براساس نیاز حقیقی است، نه بر پایه نیازهای کاذب و زیاده‌خواهی باشد. مصرف، از مؤلفه‌های اساسی زندگی بشر است، و جدا کردن انسان از آن، کاری ناممکن است. بی‌گمان، مصرف به خودی خود نه تنها پدیده‌ای ناپسند نیست، بلکه بسیار بایسته و لازم است؛ چراکه مصرف، یکی از شیوه‌های جایگزین ناپذیر برای پاسخ‌گویی به نیازهای طبیعی و غریزی انسان است که بدون آن، حیات مادی و معنوی انسان‌ها دستخوش آشفستگی و نابسامانی خواهد شد و معیشت انسان، لذت و لطف خود را از دست خواهد داد. اما نکته اینجاست که گاهی مصرف شکل طبیعی خودش را از دست داده، به جای آنکه به عنوان یک پدیده حیاتی در خدمت انسان باشد، انسان به خدمت او در می‌آید. بدین گونه، وسیله به هدف تبدیل می‌شود و همه قوای مادی و معنوی انسان که باید با مصرف درست به اوج تکامل و تعالی برسد، بر اثر مصرف زدگی در سراسیمگی سقوط قرار می‌گیرد. (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۸۱/۹/۱۵)

از اینجاست که ضرورت «اصلاح الگوی مصرف» آشکار می‌شود و اهمیت دغدغه مقام معظم رهبری در این باره و ارزشمندی اعلام سال ۱۳۸۸ به عنوان سال «حرکت به سوی اصلاح الگوی مصرف» از سوی ایشان، کاملاً آشکار می‌شود. ایشان در این باره می‌فرماید: «ما بایستی به سمت اصلاح الگوی مصرف حرکت کنیم. مسئولین کشور در درجه اول، چه قوه مقننه، چه قوه مجریه و چه سایر مسئولین

کشور، قوه قضائیه و غیر آنها، و اشخاص و شخصیت‌ها در رتبه‌های مختلف اجتماعی و آحاد مردم از فقیر و غنی، بایستی به این اصل توجه کند که باید الگوی مصرف را اصلاح کنند.» (پیام نوروزی مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، ۱۳۸۸/۱/۱)

عدم اقتصاد مناسب، برابر است با فقر و نداری، و هر کجا که پای فقر باز شد، معضلات رشد کرده و زمینه‌های ارتقا و تعالی اعضای خانواده مسدود می‌شود بویژه در نیروهای مسلح که عاملی همانند دو شغل بودن، حداقل حقوق و عدم اضافه کاری برای همه پرسنل و غیره به این معضل بیشتر دامن می‌زند. غفلت از مال یا سوء تدبیر در آن، زاینده‌ی فقر، و فقر زمینه ساز کفر است. تامین آبرومندانه و کریمانه‌ی زندگی خانواده، از ویژگی‌های مطلوب خانواده‌ی دینی است. هم چنین لازمه‌ی داشتن اقتصاد مناسب کار، تلاش و فعالیت می‌باشد.

کار و تلاش از عوامل خوش بختی و سعادت انسان؛ مایه‌ی نجات او از افسردگی؛ موجب شادی و نشاط روان؛ سبب رشد و سلامت اعضا؛ عامل استقلال و سر پا ایستادن؛ و مانع رنجها و بی‌عدالتی هاست. فقر و نادانی، بلایی مخوف و مصیبتی جان کاه برای انسان هاست. بخشی از درگیری‌های خانواده، سستی‌ها و سردی‌ها در روابط و بی‌اعتنایی نسبت به حقوق و مقام زوجین، به علت جنبه‌های مالی به ویژه در رابطه با فقر و تنگ دستی هاست.

۱۴. ساده زیستی و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

با یک بررسی عاقلانه، درباره‌ی زندگی‌های تجملاتی و تشریفاتی، به این نتیجه می‌رسیم که با پرهیز از چشم و هم چشمی‌ها و تقلید نکردن از رسم‌های غلط و نیز بی‌اعتنایی به حرف‌های بی ارزش افراد نادان، اگر چنانچه زندگی‌مان با نظم و حساب و قناعتی صحیح همراه باشد، ناراحتی و نگرانی‌ها از بین می‌روند و به آرامش واقعی می‌رسیم؛ چرا که آسایش و آرامش واقعی در ساده زیستن نهفته شده است.

در این زمان، که تقلید از یکدیگر و نیز از رسوم غلط، اساس زندگی صحیح اسلامی و انسانی را با خطراتی همچون اعتیاد رو به رو کرده، حرکتی فرهنگی و بازدارنده، ضروری است، تا با الگو قرار دادن تعالیم سعادت بخش اسلام، مردم عزیزمان، خصوصاً نسل جوان، با بینش بهتر و آگاهی بیشتر در کمندهای نامرئی شیطان و استکبار جهانی گرفتار نشوند.

از نبی گرامی اسلام (ص) روایت شده است: «من نبی فوق ما یکفیه کلف یوم القیامه ان یحمله علی عنقه»؛ هر کس بیش از اندازه مورد نیازش بنا بر پا کند روز قیامت مجبور می‌شود آن را برگردنش حمل کند. (بحار الانوار، ج ۷۳: ۱۵۰)

از امام صادق (ع) نیز روایت است که فرمودند: زن بی‌ادبی به نبی گرامی اسلام (ص) برخورد نمود در حالی که آن حضرت روی زمین در جایگاه پایین در حال غذا خوردن بود، آن زن گفت: ای محمد! تو مانند بردگان غذا می‌خوری و مانند بردگان جلوس می‌نمایی. رسول خدا (ص) در پاسخ فرمودند: من بنده خدا هستم، کدام بنده از من بنده‌تر است. (اصول کافی، ج ۶: ۲۷۱)

علاوه بر توصیه به ساده‌زیستی، اولیای دین به نظافت لباس بسیار سفارش کرده‌اند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «انسان کثیف (که دیگران از او بدشان می‌آید)، بد بنده‌ای است.» بی شک، لباس تمیز یکی از عوامل زیبایی ظاهری به شمار می‌رود و برای یک روحانی، عامل مهمی در جذب دیگران است. (مغربی، ۱۳۸۵: ۱۲۳).

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله لباسهای ساده می‌پوشیدند، اما آنچه در مورد پوشش و پوشاک آن حضرت بیشتر از همه چشمگیر بود، سلیقه، نوع و انتخاب رنگ آن بود. پیامبر عرقچین سفید بر سر می‌گذاشتند. ایشان می‌فرمودند: «لباس سفید بر تن کنید و مردگانتان را در آن کفن کنید؛ چراکه آن پاکیزه تر و نیکوتر است.» (ری شهری، ۱۳۷۷: ۷۷۴)

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) نیز که خود در غایت زهد و ساده زیستی بود، هرگز سهل انگاری در آراستگی و آراسته بودن را روا نمی‌دانست. روایتی از آن حضرت نقل شده که نشان می‌دهد رفاقت و صمیمیت و خویشاوندی نباید باعث کوتاهی در این امر شود. آن حضرت فرمودند: هر یک از شما برای برادری که به دیدنتان می‌آید خود را بیارایید، چنان که برای بیگانه‌ای که مایلید در بهترین قیافه شما را ببیند، زینت می‌کنید.» (مجلسی، ۱۴۰۳: ۹۱)

پس خانواده‌ی شایسته نیز با الگو برداری از زندگانی پیامبر (ص) و امام علی (ع) که کامل‌ترین نوع زندگانی را داشتند، ساده زیست هستند؛ چرا که تجربه ثابت کرده است، اگر خانواده‌ها از مسیر ساده زیستی خارج شوند، به عرصه‌ی رقابت و چشم هم چشمی وارد می‌شوند و در نتیجه تمامی نیرو و توان آنها در این زمینه بیهوده تلف می‌گردد و از تکامل حقیقی فاصله خواهند گرفت و یکی از افات در جهت

ارتقای ایمنی و مسئولیت و سلامت و فرهنگ دفاعی نیروهای مسلح نیز است. دیدگاه رهبری بسیار زیباست و در بیاناتشان دارند که می‌فرمایند: «یکی از موضوعات زنده‌یی که الان در میان مردم مطرح است، تشریفات ازدواج است..... این گونه موضوعها، موضوعهای زنده‌یی است که طرح آن حقیقتاً در وضع زندگی مردم تأثیر می‌گذارد. تشریفات ازدواج، پدر مردم را درآورده است.»

۱۵. تربیت عقلانی و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

تربیت عقلانی شاخصه‌ی ممتاز خانواده رشد یافته بر اساس سیره علوی و نبوی و یک سبک ایرانی-اسلامی در خانواده‌است؛ زیرا در وجود انسان هیچ موهبتی به اندازه‌ی موهبت عقل و نیروی فکر، ارزش حیاتی و انسانی ندارد. نقشی که تعقل در زندگی انسان و در سعادت، تکامل و موقعیت وی در برابر مشکلات بنیادین دارد، قابل مقایسه با هیچ نیروی دیگری نیست. اصولاً قوای خدادادی و موهبت‌های انسان نیز، هنگامی برای او سودمند است که تحت رهبری و کنترل کامل عقل باشد و مواهب اکتسابی نیز تنها از طریق اعمال نیروی عقل و فکر برای انسان قابل تحصیل می‌شود.

پس چه موهبتی با ارزش‌تر و مقدس‌تر از این نیرو، که وقتی انسان متحیر، برای دفع تحیر خویش بدان تمسک می‌جوید، او را به راه صلاح و مستقیم رهنمون شده و باعث شود که او هدایت را از ضلالت، و سعادت را از فساد، تباهی و ناکامی تشخیص دهد؟ از پیامبر (ص) نقل شده است که فرمودند: «خداوند به بندگان چیزی بهتر از عقل نبخشیده است؛ زیرا خوابیدن عاقل از شب بیداری جاهل و نادان بهتر است و در منزل بودن عاقل از مسافرت جاهل (به سوی حج و جهاد) نیکوتر است و خداوند، پیامبر و رسولی را تا آن زمان که وی عقلش کامل نشود و بر عقول تمامی امتش برتری نیابد، مبعوث نساخ» (اصول کافی، ج ۱: ۴۵۵).

پس در خانواده‌ی مطلوب و متعادل بر طبق آموزهای علوی با شکوفایی ((تربیت عقلانی)) همگان را به رشد مناسب و شایسته‌ی خویش می‌رساند. و چه زیبا فرماندهی معظم کل قوا در بیانیه دوشم به این موضوع اشاره دارند، «دنایای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دویست‌ساله فراهم کند و با وجود تهیدستی در بنیادهای اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آنها را به دست گیرد. ما به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم، اما مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه‌ی دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم.» (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۱۶. تصمیم‌گیری و قاطعیت و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

در خانواده‌ی ایرانی که مدیریت علوی حاکم باشد، افرادی متولد می‌شوند که از ابتدا انسان‌هایی با اراده و جدی تربیت می‌شوند و همیشه در انجام کارها اراده را حاکم می‌کنند نه عادت را.

اراده‌ی استوار و تصمیم قاطع است که می‌تواند در لحظات حساس زندگی و در پیچ و خم مشکلات، دو دلی و سستی را از بین ببرد و از پیچ و خم مشکلات عبور دهد و خطرات گران بار و ترسناک را دور کند. با مطالعه‌ی تاریخ درخشان زندگی کاشفان، مخترعان، سیاستمداران و اندیشه‌وران بزرگ به این حقیقت می‌رسیم که همه‌ی پیشرفت‌ها و موفقیت‌های آنان مرهون اراده‌ی قوی، عزم راسخ و پشت کار فوق‌العاده‌ی آنان بوده که چون برای رسیدن به هدفی تصمیم می‌گرفتند، هیچ مانعی نمی‌توانست تصمیم قاطع آنان را شکست دهد و تردید و تزلزل را جای‌گزین آن سازد.

علی(ع)، نمونه‌ی کامل قاطعیت و استواری در تصمیم‌گیری و تسلیم‌ناپذیری است؛ در سخن پرارجی که نشان‌دهنده‌ی همت بلند اوست، فرمودند: «والله لو تظاهرات العرب علی قتالی ما ولیت عنها؛ سوگند به خدا، اگر تمام عرب به جنگ با من برخیزند، هرگز در صحنه‌ی نبرد پشت به آنان نخواهم کرد.» (نهج البلاغه، خطبه ۴۵)

او هنگامی که پرچم حمله را در جنگ جمل به دست پسرش، محمد حنیفه داد، با این جملات به وی درس قاطعیت آموخت: اگر کوه‌ها متزلزل شدند، تو تکان نخور؛ (همان، خطبه ۱۱)

به راستی افرادی که در خانواده‌ی علوی رشد و نمو می‌نمایند، متفکرانه تصمیم می‌گیرند و در طوفان‌های زندگی غرق نمی‌شوند. این امر حتی برای بیرون از مرزهای کشور هم بسیار حایز اهمیت است همانطور که رهبری در این بیانیه با اشاره به عزت ملی، روابط خارجی،

مرزبندی با دشمن که «این هر سه، شاخه‌هایی از اصل «عزت، حکمت، و مصلحت» در روابط بین‌المللی‌اند. صحنه‌ی جهانی، امروز شاهد پدیده‌هایی است که تحقق یافته یا در آستانه‌ی ظهورند: تحرک جدید نهضت بیداری اسلامی بر اساس الگوی مقاومت در برابر سلطه‌ی آمریکا و صهیونیسم؛ شکست سیاست‌های آمریکا در منطقه‌ی غرب آسیا و زمین‌گیر شدن همکاران خائن آنها در منطقه؛ گسترش حضور قدرتمندانه‌ی سیاسی جمهوری اسلامی در غرب آسیا و بازتاب وسیع آن در سراسر جهان سلطه. اینها بخشی از مظاهر عزت جمهوری اسلامی است که جز با شجاعت و حکمت مدیران جهادی به دست نمی‌آید. سردمداران نظام سلطه نگرانند؛ پیشنهادهای آنها عموماً شامل فریب و خدعه و دروغ است. امروز ملت ایران علاوه بر آمریکای جنایت‌کار، تعدادی از دولتهای اروپایی را نیز خدعه‌گر و غیر قابل اعتماد میدانند. دولت جمهوری اسلامی باید مرزبندی خود را با آنها با دقت حفظ کند؛ از ارزشهای انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب‌نشینی نکند؛ از تهدیدهای پوچ آنان نهراسد؛ و در همه‌حال، عزت کشور و ملت خود را در نظر داشته باشد و حکیمانه و مصلحت‌جویانه و البته از موضع انقلابی، مشکلات قابل حل خود را با آنان حل کند. در مورد آمریکا حل هیچ مشکلی متصور نیست و مذاکره با آن جز زیان مادی و معنوی محصولی نخواهد داشت.» (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۱۷. اجتماعی بودن و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

در انسان یک میل باطنی وجود دارد که او را به برقراری رابطه و معاشرت و همزیستی با دیگران فرا می‌خواند؛ حتی اگر ترس از حیوانات یا نیازهای متنوع و یا عوامل دیگر وجود نمی‌داشت، باز هم انسان به زندگی اجتماعی تمایل داشت و بر اساس همین نکته است که انسان را مدنی بالطبع خوانده‌اند.

در سخنان پیشوایان دین نیز به اجتماعی بودن انسان به طور صریح اشاره شده است. امام صادق (ع) می‌فرمایند: «البته مردم برای زندگی شما لازم‌اند و کسی نیست که تا زنده است از مردم بی‌نیاز باشد، و وجود مردم برای یک دیگر لازم است» (وسائل الشیعه، ج ۱۲: ۷). ایشان یک روایت دیگر دارد که فرموده است: «من فارق الجماعة قید شبر خلع ربقة الاسلام من عنقه؛ هر کس به اندازه‌ی وجبی از اجتماع دوری گزیند، بند اسلام را از گردن خود در آورده است.» (بحار الانوار، ج ۲۷: ۷۲)

بنابراین خانواده‌ی رشد یافته در مکتب امام علی (ع) و تحت ولی امر زمان و فرزند خلفش فرماندهی معظم کل قوا، تحت هیچ شرایطی خود را از جامعه جدا نمی‌داند، بلکه در جامعه فعالیت می‌نماید و در ارشاد و بازسازی و ایمنی و سلامت جامعه نیز تمام تلاش خود را به کار می‌بندد.

۱۸. هدفمند بودن و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

یکی از شاخه‌های مهم خانواده‌ی ایرانی - اسلامی در جمهوری اسلامی ایران، هدفمند بودن است. خانواده‌های هدفدار که شیوه‌ی رسیدن به هدفشان را کشف کرده‌اند، نه تنها در زندگی شکست نمی‌خورند، بلکه احساس می‌کنند قدرت، اراده و اختیار فزون تری کسب کرده‌اند؛ از این رو سعی بیشتری در راه رسیدن به تکامل می‌کنند. روان‌شناسان معتقدند انسان در لحظه‌هایی رشد می‌کند که تصمیم می‌گیرد هدفی را دنبال کند و چنین افرادی در زندگی خود همیشه موفق‌اند.

البته در هر حرکتی باید بدانیم چه می‌خواهیم، به کجا باید برویم و از چه ابزارهایی برای رسیدن به مقصد بهره ببریم، تا بتوانیم بهترین راه رسیدن به آن را برگزینیم. تا مقصد و مقصود برای ما مشخص نباشد، انتخاب راه و رسیدن به آن هم مقدور نخواهد بود.

خانواده‌های بلند همت، زمانی که موفقیتی به دست می‌آورند، کوشش می‌کنند با انتخاب هدف‌های عالی‌تر و کوشش‌های جدی‌تر آن را وسیله‌ی تکامل بیشتر قرار داده و از آن عبور کرده به موقعیت بهتری دست یابند. در واقع هدف عالی برای آنان به سان آب زلالی می‌شود که به ریشه‌ی درخت شخصیت انسانی آنان نفوذ کرده و آن را شکوفا و بارور می‌سازد.

افرادی که از محیط‌های کوچک و با امکانات کم و زمینه‌های نامساعد به موفقیت‌های شگفت‌انگیز دست یافته‌اند، این حقیقت را به خوبی ثابت کرده‌اند که انتخاب هدف و ایمان به آن می‌تواند ایشان را به اوج کمال برساند.

اصول ساده‌ی موفقیت و رسیدن به هدف در مکتب مدیریتی علوی در جهت ارتقای ایمنی و مسئولیت و سلامت و فرهنگ دفاعی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران توسط خانواده‌های نیروهای مسلح عبارت‌اند از:

۱- شکست را فراموش کنید. ۲- خود را بشناسید. ۳- فکر کنید و بر تفکر خود مسلط باشید. ۴- تصمیم درست و منطقی اتخاذ کنید. ۵- به خودتان اعتماد کنید. ۶- به پیروزی ایمان بیاورید و باور کنید، خواستن، توانستن است.

۱۹. تقسیم کار و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

در هر خانه، کارهای مختلفی وجود دارد؛ کسب درآمد، خرید نیازهای زندگی، پخت و پز، نظافت و بسیاری از مسائل دیگر، طبیعی است که انجام این امور به دست یک نفر بسیار طاقت فرسا و شاید غیر ممکن باشد، پس باید با تقسیم کار، نیازهای مختلف خانواده را تامین کرد. از این رو هر یک از اعضای خانواده براساس مدیریت علوی باید متناسب با شأن و منزلت، ذوق و سلیقه، هنر و توان خود، باری از زندگی را بر دوش گیرند.

علی (ع) و فاطمه (س) پس از ازدواج از رسول خدا (ص) درخواست کردند که کارهای زندگی را بین آنان قسمت کند، آن چنان که هر کدام وظیفه‌ی خود را بدانند. رسول خدا (ص) فرمود، کارهای داخل خانه با فاطمه (س) و کارهای بیرون خانه با علی (ع) باشد. فاطمه زهرا (علیها السلام) بعدها فرمود: خدا می‌داند که این تقسیم، خیلی مرا خرسند ساخت؛ زیرا از رنج وارد شدن در جمع مردان معاف شدم.

رسول خدا (ص) اوقات شبانه روزی خود را به سه قسمت تقسیم می‌فرمود: قسمی را صرف عبادت می‌کرد، مخصوصاً در نیمه‌های شب برای شب زنده داری بیدار بود و نماز می‌خواند. قسمت دوم از اوقات خود را برای استراحت و پرداختن به خانواده اختصاص می‌داد. از دیدگاه پیامبر یکی از حقوق، حق اهل و عیال است که مرد خانه باید با زن و فرزند خود به سر برد و به آنها برسد. اما قسمت سوم صرف امور عامه می‌شد.

رهبری نیز در این باره می‌فرمایند که: انسان که ماشین نیست! وقتی که زن و شوهر در پایان کار روزانه یا در وسط روز بهم می‌رسند، و همدیگر را می‌بینند، هر دو از هم توقع دارند که توانسته باشند محیط را شاد، سرزنده، قابل زیست و رفع کننده‌ی خستگی ساخته باشند. این توقع بجایی است. اگر چنانچه بتوانید این کار را بکنید، زندگی شیرین می‌شود. (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۸/۱/۲۴)

بنابراین در خانواده‌ی ایرانی با سبک ایرانی-اسلامی تقسیم کار به نحو مطلوب و شایسته‌ای وجود دارد و این تقسیم کار در بلند مدت، خود باعث ارتقاء همه جانبه‌ی اعضای خانواده می‌گردد. و از بیماریهای اجتماعی و فردی اعضای خانواده جلوگیری می‌نماید.

۲۰. فداکاری و نهادینه‌سازی حکمرانی اسلامی مردم پایه

خانواده در کشور اسلامی ایران که مدیریت علوی در آن حاکم باشد با تأسی به اهداف بلند اسلام، در صدد است با ایجاد روح جمعی و تبدیل ((من)) انسانی به ((ما))، شور، عشق و احساس مسئولیت و دل سوزی نسبت به دیگران و روح فداکاری، ایثار و صمیمیت و در جهت ارتقای پیشرفت فرهنگی-اجتماعی جمهوری اسلامی ایران را در کالبد اجتماع بشری و یکایک افراد آن بدمد و آنان را از انحصار طلبی، انزوا طلبی و گوشه گیری که مانع رشد و شکوفایی استعدادهای انسانی است، باز دارد.

تربیت شده‌ی خانواده‌ی علوی و سالم در هر مقام و موقعیتی که باشد، همواره مصالح جمعی را بر خواسته‌های شخصی خود مقدم می‌دارد؛ فداکار است؛ درد اجتماع را درد خود می‌داند؛ در غم و شادی دیگران شریک است و خود را نسبت به سختی‌ها و مشکلات اجتماعی مسئول دانسته و بی تفاوت نیست.

و اصولاً شالوده هیچ خانواده‌ای بدون گذشت و ایثار، استوار نمی‌ماند. در خانه‌ای که تمام افراد آن در اندیشه منافع شخصی خود باشند و خبری از فداکاری نباشد مهر و صفایی در میان نخواهد بود. پیامبر اکرم (ص) فرموده است: «اگر زنی در خانه شوهر کاری انجام دهد، خدا نظر رحمت خود را شامل حال او می‌کند و کسی که نظر خدا شامل حالش شود، از عذاب خدا در امان است.» (وسائل الشیعه، باب ۶۷، حدیث ۱)

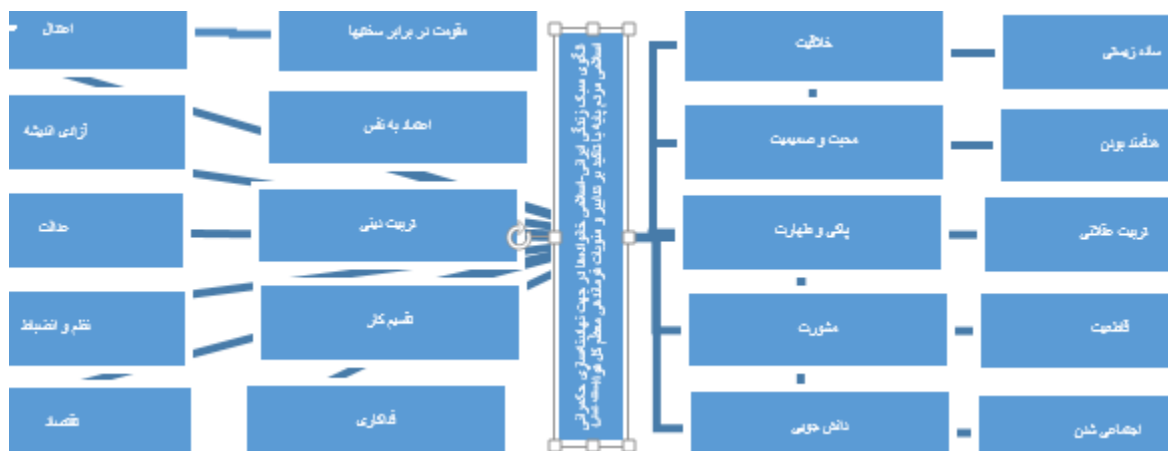
بر این اساس با توجه به بیانیه گام دوم انقلاب، مطابق آنچه رهبری فرمودند؛ چشم امید برای تحقق این موارد خصوصاً به جوانان است.

د) تجزیه و تحلیل و یافته‌های پژوهش:

بر اساس تدابیر و فرمایشات فرماندهی کل قوا، مکتب اسلام و خاصه مذهب تشیع دارای برنامه مدون و ساختمندی پیرامون شیوه و سبک زندگی است؛ باید توجه داشت که محیط خانوادگی پرورش یافته بر مبنای جامعه علوی و اسلامی و ایرانی در جهت نهادینه شدن حکمرانی اسلامی مردم پایه در جمهوری اسلامی ایران، ضامن خوش بختی برای زن، ارج نهادن به ارزش های معنوی شوهر و اصالت دادن به آنهاست. زیرا همه‌ی ما بارها دیده و شنیده‌ایم که اکثر اختلافات، تلخی‌ها، سردی‌ها، بی اعتمادی‌ها، جدایی‌ها و اعتیاد و دیگر مشکلات و سختی‌ها در اثر برخورد نادرست از ارزش‌های معنوی و فضایل انسانی به وجود آمده است، و بالعکس همه‌ی شادی‌ها، گرمی‌ها، گذشت‌ها، پیوندها و سایر عوامل سعادت خانواده و استحکام رشته‌ی الفت و انس و خوش بختی در آن، معلول وجود آن ارزش‌ها بوده است. آنان که در ازدواج، اصالت و ارزش را به مظاهر مادی و امتیازات غیر معنوی داده‌اند، هرگز در سایه‌ی ثروت، رفاه و نعمت‌های بسیاری که داشته‌اند روی سعادت را ندیده و لذت یک زندگی بی دغدغه و آرام و گرم را نچشیده‌اند و بر عکس، روشن ضمیران و بلند همتانی که به دنبال مظاهر معنوی و ارزش‌های مکتبی، اخلاقی و انسانی بوده‌اند، با وجود فقر، فشار و مشکلات از یک زندگی عالی، لذت بخش و ارزشمند برخوردار گشته‌اند و این درسی است که علی(ع) و فاطمه(س) به ما می‌دهند. علی(ع) و فاطمه(س) درس بندگی خدا و مطیع و تسیم اوامر الهی بودن را از طریق تمرین عملی عبادت به فرزندان خویش آموخته‌اند.

خلنه‌ی علی(ع) دارای امنیت روانی و ایمنی و سلامت بود و کانونی بود که افراد آن در کمال آرامش، صفا، صمیمیت، همدلی و همراهی در کنار هم به زندگی می‌پرداختند. ملاطفت، ملایمت و نرمی فاطمه – سلام الله علیها – در مقابل کودکان و همسر گرمی‌اش، محیط کاملاً مساعدی را برای پرورش روح و جان به وجود آورده بود.

روی این اصل بر زنان عموماً و زوجین جوان لازم است با سرمشق قرار دادن زهرای مرضیه – سلام الله علیها – محیط خانه و خانواده را برای شوهر و فرزندان خود مصفاً و پاک سازند و با ایجاد آرامش و سکینه در منزل، موجبات موفقیت اعضای خانواده را در مقابله با مسائل بیرونی – اجتماعی فراهم نمایند.

ه) نتیجه گیری و ارایه راهکارها:

در حقیقت خانواده یک نهاد است و ضرورت وجودی آن عقلاً و شرعاً قابل اثبات است. بدون وجود آن درآموزه های قرآنی و علوی حیات اجتماعی شکل و معنایی ندارد. در دین اسلام با توجه به آیات و روایت‌های مختلف، ازدواج موجب می‌گردد تا انسانها کرامت و شرافت پیدا کنند و از عذاب الهی خلاص گردند و در پستی و فرومایگی غرق نشوند و از وسوسه‌های شیطانی رهایی یابند. در هر خانواده، فرزندان متولد می‌شوند که باید ترتیب شوند و تربیت فرایندی الهی و معنوی است که فرزند باید محصول چنین روندی باشد تا براساس فطرتش به سوی مقصد سیر نماید. کار و کوشش در جهت تامین مخارج مادی و معنوی همسر و فرزندان، در فرهنگ اسلامی در زمره عبادات شمرده شده است و بر اساس بعضی از روایت‌ها در ردیف جهاد در راه خدا شناخته شده است که یکی از پاکترین مشاغل در اسلام خدمت در

نیروهای مسلح جهت حفظ اسلام در روایات مختلف سفارش و تاکید شده است. بنابراین با توجه به مطالب این پژوهش و مطابق بیانیه رهبری در گام دوم انقلاب، ویژگی‌های «جوان تراز گام دوم انقلاب» که آماده بر عهده گرفتن مسئولیت و حرکت در مسیر دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی است و بین زن و مرد فرقی ندارد، به شرح زیر است: ۱- مؤمن و انقلابی ۲- دانا و کاردان ۳- پرانگیزه و پرتلاش ۴- مسئولیت‌پذیر ۵- آماده عمل و تلاش جهادی ۶- داوطلب و فداکار ۷- دارای گردن برافراشته در مقابل دولت‌های متکبر و مستکبر ۸- دارای همت، هشیاری، سرعت عمل و ابتکار ۹- دارای نگاه و روحیه انقلابی ۱۰- در میدان و پای کار ۱۱- محقق و اندیشمند ۱۲- اشتغال به آفرینش‌های علمی، فرهنگی، صنعتی و... ۱۳- امیدوار و خوشبین به آینده.

همچنین وظایف خانواده‌ها نیروهای مسلح دارای سبک زندگی ایرانی-اسلامی در جهت تحقق این بیانیه و همچنین نهادینه‌سازی حکمرانی متعالی اسلامی مردم پایه به شرح ذیل می‌باشد.

- راندن ترس و ناامیدی و پرورش نهال امید به آینده در خود و خانواده و دیگر خانواده‌ها (نخستین و ریشه‌ای‌ترین جهاد).
- صیانت و پاسداری از انقلاب و عظمت و هیبت الهی آن به هر طریق ممکن.
- تسلیم‌ناپذیری و جلوگیری از سلطه دوباره قلدان داخلی و خارجی بر کشور.
- تلاش برای کاهش فاصله بین باید‌ها و واقعیت‌ها با توجه به شرایط موجود اقتصادی کشور و تحریم‌های ظالمانه علیه ما.
- تلاش برای بسط و استقرار عدالت علوی در کشور، رفع محرومیت‌ها و برطرف کردن شکاف‌های عمیق طبقاتی.
- شناخت صحیح گذشته و درس گرفتن از تجربه‌ها بخصوص دوران پر افتخار دفاع مقدس.
- بهره‌برداری از دستاوردهای ۴۰ ساله و شناسایی ظرفیت‌های مغفول و استفاده نشده طبیعی و انسانی در خانواده اعم از مادی و معنوی جهت تحقق این بیانیه.
- ایجاد جهش در پیشرفت‌های مادی و معنوی خانواده بر اساس توانمندیهای فردی و اجتماعی هر یک از اعضای خانواده‌ها
- شکستن محاصره تبلیغاتی دشمن حداقل در سطح خانواده و همکاران و دوستان.
- جهاد علمی و عملی با احساس مسئولیت بیشتر نسبت به گام دوم انقلاب.
- تلاش برای بسط اخلاق و معنویت در نیروهای مسلح با فعالیت در نهادهای اجتماعی و مذهبی و شرکت فعالانه و هوشمندانه در این راستا.
- جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه برای مقابله با ترویج سبک زندگی غربی در جامعه.

الف) پیشنهادات راهبردی

۱- لزوم فرهنگ سازی و نهادینه کردن الگوی سبک زندگی ایرانی اسلامی بر اساس تدابیر و فرمایشات فرماندهی کل قوا: در اینجا باید به این نکته بسیار مهم توجه داشته باشیم که ارزشها و هنجارهای یک نظام اجتماعی زمانی به خوبی در وجود کنشگران درونی و نهادینه می‌شوند که ما در زمان مقتضی عمل کرده باشیم. به عبارت دیگر، مقدم بر هر رفتاری این نگرشهای همسو با آن رفتارند که شکل گرفته و بنای عمل را به وجود می‌آورند و از این رو، توجه به نگرش بسیار با اهمیت‌تر از صرف توجه به رفتار است؛ چرا که در ادامه، همین نگرشها هستند که ساختار اعتقادی و رفتاری فرد را شکل خواهند داد. بنابراین، در این مقوله ما باید به خوبی بتوانیم نگرشهای خانواده‌ها را همسو با سبک زندگی اسلامی شکل دهیم و رسیدن به این مهم نیز مستلزم این امر است که بتوانیم در مرحله شکل‌گیری نگرش درست عمل کنیم.

۲- اطلاع رسانی صحیح و درست در این حوزه برای مردم: چه بسیار مواردی در باب سبک زندگی اسلامی وجود دارد که مردم ما از آن بی‌خبرند یا آگاهی چندانی از آن ندارند. از این رو، انتظار چندانی نیز از مخاطب نیست؛ چرا که در زمینه تبلیغات و شفاف سازی پیرامون موضوع، ما به درستی عمل نکرده ایم. بنابراین، ضروری است تا در این ارتباط به خوبی اطلاع رسانی گردد.

ب) پیشنهادات کاربردی برای خانواده بر اساس تدابیر و فرمایشات فرماندهی کل قوا

۱- همواره به حدود حقوق خود که شرع مقدس اسلام آن را تعلیم و مشخص نموده است پای بند بوده و قانع باشید.

۲- از توقعات بالا و ابزار آن خودداری کرده و نسبت به آن چه که دارید شاکر و سپاس گزار باشید. در زمینه مربوط به الگوی مصرف، به عنوان یکی دیگر از مهم ترین مؤلفه های سبک زندگی آنچه مهم ترین تأکید مذهب اسلام است، لزوم مصرف براساس نیاز حقیقی است، نه بر پایه نیازهای کاذب و زیاده خواهی.

۳- سعی کنید وقت مصاحبت و معاشرت، ادب و نزاکت و احترام به یک دیگر را مورد توجه قرار داده و به خوبی از آن پاس داری نمایید.

۴- توجه داشته باشید که رمز زندگی های موفق در داشتن برنامه ی دقیق و منظم است. شما هم برای پیش برد اهداف ارزشمند زندگی خود سعی و تلاش کنید تا نسبت به همه چیز برنامه ی مشخص داشته و از آن پیروی نمایید.

۵- اصولاً بشر به همفکری و مشورت با دیگران نیازمند است؛ زیرا مشورت قبل از انجام امور، درصد موفقیت را بالا می برد. پس شایسته است در انجام امور زندگی با هم دیگر مشورت نمایید و غرور و تکبر مانع پیشرفت شما نشود.

۶- سعی کنید، همیشه نسبت به هم حسن ظن داشته و از رفتارهایی که خدای نکرده سوء تفاهم ایجاد می نماید، شدیداً خودداری کنید تا زندگی آرامی داشته باشید.

۷- تعهد و تدین اعضای خانواده و رعایت شئونات دینی، مذهبی، اعتقادی و اخلاقی باعث استحکام بنیاد خانواده می گردد. کوشش کنید پاسدار ارزش های دینی و الهی بوده و به فرامین قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص) و ائمه ی معصومین (ع) دقیقاً عمل نمایید.

۸- از تجربیات موفق دوستان و آشنایان در زندگی، خصوصاً صاحبان فضل، کرم و ادب حتماً استفاده کنید و در صورت دسترسی به آنان باب سوال را باز کنید و نصایح آنان را آویزه ی گوش قرار دهید.

۹- در خلوت و آشکار، در حضور و غیبت، پاس دار و امانت دار حقوق و تعهدات خود باشید و تصورات غلط و خیانت آلود را نه تنها در عمل، بلکه به ذهن خود نیز راه ندهید. سعادت دنیوی و اخروی در انتظار امانت داران و حافظان حدود و ارزش های الهی است.

در پایان از ولی امر مسلمین زمان خود به عنوان فرمانده معظم و معزز کل قوا اطاعت امر نموده تا از فتنه های زمانه با بصیرت عبور کنیم.

منابع و ماخذ

- [۱]. قرآن کریم.
- [۲]. امام علی(ع)، ابی طالب(بی تا)، نهج البلاغه.
- [۳]. امام علی(ع)، ابی طالب(۱۴۱۰ هـ ق)، غرر الحکم و درر الحکم (مجموعه‌ای از کلمات قصار) تصحیح سید مهدی رجائی، قم: دار الکتب الاسلامی، چاپ دوم.
- [۴]. ابی الحدید، ابن (۱۳۸۷)، شرح نهج البلاغه، قم: مکتبه آیه ا... العظمی المرعشی النجفی.
- [۵]. امام خامنه‌ای، سید علی(۱۳۹۷)، بیانیہ گام دوم انقلاب، تهران: دفتر نشر آثار مقام معظم رهبری.
- [۶]. احمدی، شهرزاد(۱۴۰۰)، بررسی نظریه حکمرانی خوب بر پایه اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی، تهران: چشم انداز حسابداری و مدیریت، شماره ۴۴.
- [۷]. حر عاملی، محمدبن حسن (۱۴۰۹ق)، وسائل الشیعه، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام.
- [۸]. حنبل، احمد ابن(۱۴۱۳ هـ ق)، مسند، بیروت: المکتب الاسلامی، چاپ اول.
- [۹]. راوندی، قطب الدین(۱۴۰۹ هـ ق)، قصص الانبیاء، مجمع البحوث الاسلامیه، مشهد، چاپ اول.
- [۱۰]. رضایی، حسن(۱۳۹۹)، طراحی و تبیین مولفه ها و شاخص های اساسی حکمرانی اسلامی و دولت معیار، تهران: مرکز مطالعات استراتژیک.
- [۱۱]. سنائی نسب، ایرج و همکاران(۱۳۹۲)، آموزه های دینی و سبک زندگی سالم. سبک زندگی اسلامی بر محوریت سلامت، تهران: ندای الهی.
- [۱۲]. سیوطی، جلال الدین عبدالرحمن(بی تا)، جامع الاحادیث، قاهره، نشر اوقاف و امور خیریه مهر، چاپ اول.
- [۱۳]. شاهرودی، حاج شیخ علی نمازی(۱۴۰۹ هـ ق)، مستدرک سفینه البحار، قم: الدراسات الاسلامیه فی موسسه البعثة، چاپ اول.
- [۱۴]. شیخ صدوق(۱۳۷۷ هـ ق)، علل الشرایع، تصحیح سید فضل الله طباطبائی یزدی، قم: نشر مکتبه الطباطبائی، چاپ اول.
- [۱۵]. شیخ صدوق(۱۴۱۴ هـ ق)، خصال، موسسه النشر الاسلامی، قم: چاپ چهارم.
- [۱۶]. شیخ طوسی، ابو جعفر محمد بن حسن(۴۶۰ هـ)، تهذیب الاحکام، بیروت: دار صعب.
- [۱۷]. طبرسی، ابو علی فضل بن حسن(۱۴۰۸ هـ ق)، مجمع البیان، بیروت: دار المعرفه.
- [۱۸]. طبرسی، رضی الدین حسن بن فضل(۱۳۸۷)، مکارم الاخلاق، قم: انتشارات شریف رضی.
- [۱۹]. طبری، محمد بن جریر(۱۴۰۸ هـ ق)، تاریخ الطبری، بیروت: دار الکتب العلمیه، چاپ دوم.
- [۲۰]. علامه طباطبائی، سید محمد حسین(۱۳۸۹ هـ ش)، المیزان فی تفسیر القرآن (تفسیر المیزان)، تهران: دار الکتب الاسلامیه، چاپ سوم جلد ۱۶.
- [۲۱]. علامه مجلسی(۱۴۰۳ هـ ق)، بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، چاپ سوم.
- [۲۲]. کریم پور، سیدعیسی؛ عزیزخانی، اقباله(۱۴۰۰)، مطالعه نقش کیفیت حکمرانی خوب در رفاه عمومی، تهران: مطالعات جامعه شناسی، شماره ۵۱.
- [۲۳]. کافی، ابو جعفر محمد بن یعقوب کلینی(۱۳۷۵)، تهران: دار الکتب الاسلامیه.
- [۲۴]. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۲)، تجدد و تشخیص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان، چاپ دوم، تهران: نی.
- [۲۵]. مجدزنگنه، مهسا؛ یوسفی، محمدرضا(۱۴۰۰)، بررسی مولفه های اساسی خوب در نظام قضایی، تهران: مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۵۱.
- [۲۶]. محمد، ری شهری(۱۳۶۲ هـ)، میزان الحکمه، قم: مکتب الاعلام الاسلامی، چاپ اول.

- [۲۷]. مهدوی کنی، محمدسعید (۱۳۸۷)، دین و سبک زندگی، تهران: دانشگاه امام صادق علیه السلام.
- [۲۸]. نراقی، محمد مهدی (۱۳۸۵)، جامع السعادات، تصحیح سید محمد کلانتر، قم: مکتبه الداوری، چاپ سوم.
- [۲۹]. نودیه، حسین علی؛ بای، عبدالرضا (۱۴۰۰)، تحلیل سیاستهای دولتهای بعد از انقلاب بر مبنای الگوی حکمرانی خوب، تهران: مجله نگرش های نو در جغرافیای انسانی، شماره ۵۱.
- [۳۰]. نوری، محدث (۱۴۰۸ هـ ق)، مستدرک الوسائل، قم: موسسه آل البيت (ع).
- [۳۱]. وبلن، تورستین (۱۳۸۲)، نظریه طبقه مرفه، ترجمه فرهنگ ارشاد، تهران: نی.
- [32]. Akbari A. The role of nutrition in the prevention of chronic diseases. Eighth Congress of Nutrition; Iran University of Medical Science. 2005
- [33]. Akhundi M. Food and feeding patterns based on Islamic guidelines. *Inst Islamic Stud*. 2006.
- [34]. *Economic Benefits of physical activity in 2003. 2006 updated 2006*. Available from: <http://www.who.int>
- [35]. Isfehni M. *Health Regulations*. Ramin; 2006.
- [36]. Lamont, M, et al (1996), Cultural and Moral Boundaries in the United States: Structural Position, Geographic location, and lifestyle Explanations, Poetics.
- [37]. Morrow JR, Jr., Krzewinski-Malone JA, Jackson AW, Bungum TJ, FitzGerald SJ. American adults' knowledge of exercise recommendations. *Res Q Exerc Sport*. 2004;75(3):231-7. [PubMed]
- [38]. Simmel. G. (1990), The Philosophy of Money, Second The Philosophy of Money Tom Bohomer & Pavid Frisby (tr.), Second enlarged Ed, New York, Routledge.
- [39]. Sobel, M. (1981), Lifestyle and Social Structure: Concepts, Definitions, and Analyses, Academic Press.